

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

ФОНД ПРЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ

**ІНСТИТУТ ПРЕЗИДЕНТСТВА В СИСТЕМІ
СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

(інформаційно-аналітичний бюлетень)

Випуск 9

Інститут президентства 2012 р.: кризи правління

Київ 2012

**Інститут президентства в системі сучасних
міжнародних відносин
інформаційно-аналітичний бюлетень**

Головний редактор

О. С. Онищенко, академік НАН України

Редакційна колегія

В. Удовик (заступник головного редактора),
Л. Галаган, А. Матвійчук, О. Симоненко

Реферативні та аналітичні матеріали підготували

Л. Галаган, О. Дуднік, О. Симоненко, В. Удовик

Заснований у 2012 році
Виходить раз на місяць

Адреса редакції:

НБУВ, пр-т 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна

Тел.: (044) 525-54-70

E-mail: fpu@nbuv.org.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
НІМЕЧЧИНА.....	5
УГОРЩИНА	9
СЕРБІЯ.....	14
ПАРАГВАЙ.....	17
РУМУНІЯ.....	25
МАЛІ.....	34
МАЛЬДІВИ	38
Погляд аналітиків: ВІДСТАВКА, ІМПІЧМЕНТ ТА УСУНЕННЯ ПРЕЗИДЕНТІВ У 2012 р.: ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ	40

ВСТУП

У наступному випуску інформаційно-аналітичного бюлетеня «Інститут президентства 2012 р.: кризи правління», який виходить у серії «Інститут президентства в системі сучасних міжнародних відносин» подані матеріали, в яких висвітлюється інформація щодо проблеми дострокового припинення повноважень глав держав у 2012 році, а також причини та наслідки усунення їх з найвищої посади в країні.

Дане видання складається з восьми розділів. Перші сім з яких відображають досвід різних країни (Німеччина, Угорщина, Сербія, Парагвай, Румунія, Малі, Мальдіви) в питаннях відставки, імпічменту та усунення президентів від влади у 2012 р. Вони містять витяги з інформаційних повідомлень електронних ЗМІ з даної проблематики, а також аналіз основних напрямків протікання даних кризових процесів та їх вплив на подальший внутрішньо- й зовнішньо-політичний розвиток держав.

Восьмий розділ «ПОГЛЯД АНАЛІТИКІВ» – узагальнюючий. На основі моніторингу інформаційних ресурсів співробітники ФПУ пропонують прогностичний матеріал щодо основних причин та наслідків кризи президентського правління в країнах світу у 2012 році.

Матеріали серії будуть корисними для науковців, політологів, соціологів, юристів, журналістів, викладачів та студентів, які займаються вивченням інституту президентства, питаннями функціонування різних гілок вищої влади, проблемами зовнішньої політики, політичного лідерства, виборчими процесами та конституційними реформами в країнах світу, а також для співробітників відповідних державних служб у ході виконання ними безпосередніх функціональних повноважень і вирішення актуальних проблем щодо вдосконалення роботи державних структур і їхніх підрозділів.

НІМЕЧЧИНА

Президент Германии Кристиан Вульф с угрозами требовал от главного редактора немецкого таблоида Bild Каю Дикмана, чтобы тот не публиковал статью о крупном кредите, полученном Вульфом от друзей-бизнесменов, сообщает *Suddeutsche Zeitung*.

Издание сослалась на аудиосообщение, оставленное Вульфом на автоответчике Дикмана 12 декабря, за день до публикации статьи. По информации издания, Дикман находился в тот момент в Нью-Йорке, поэтому Вульф оставил ему сообщение, в котором угрожал разорвать все отношения с издательским домом Axel Springer, которому принадлежит Bild. Вульф также заявил, что, опубликовав эту статью, Дикман «перейдет Рубикон» и развяжет с ним войну.

Suddeutsche Zeitung позже добавила, что после этого сообщения Вульф позвонил президенту издательского дома Axel Springer Матиасу Допфнеру с требованием повлиять на Дикмана. Допфнер в ответ заявил ему, что редакторы газеты Bild независимы в своих решениях.

Позже на сайте Bild появилось официальное подтверждение этой информации. Редакция газеты заявила, что Вульф действительно оставил Дикману такое сообщение, однако перезвонил через три дня и извинился за «тон и содержание» своих слов. Тогда газета Bild решила не сообщать об этом инциденте.

Немецкий союз журналистов (DJV) осудил попытку давления на прессу со стороны Вульфа. «Критику в СМИ известные личности должны принимать как часть свободы слова», – заявил глава DJV Михаэль Конкен. Газеты *Financial Times Deutschland* и *Suddeutsche Zeitung* призвали Вульфа уйти в отставку, заявив, что пост президента, по-видимому, слишком велик для него.

(Президента Германии обвинили в давлении на прессу // Главред (<http://glavred.info/archive/2012/01/03/175234-3.html>). – 2012. – 3.01).

Немецкие и международные организации журналистов выступили с критикой в адрес федерального президента Германии Кристиана Вульфа, пытавшегося с помощью давления на журналистов предотвратить нежелательные для него публикации. (...)

Газета Bild подтвердила, что Вульф пытался запретить публикацию материала о получении им частного кредита в размере €500 тысяч от супруги знакомого бизнесмена. В середине декабря он позвонил главному редактору Bild Каю Дикману, чтобы пригрозить ему «окончатель-

ным разрывом» с издательством Axel Springer в случае, если газета опубликует статью о кредите. Президент ФРГ позвонил и главе издательства Axel Springer, которому принадлежит Bild.

Также принадлежащая Springer газета Die Welt 3 января сообщила, что летом прошлого года президент Вульф пытался воспрепятствовать публикации в воскресном издании Welt am Sonntag статьи о его отношениях со сводной сестрой. Одного из авторов материала вызвали в президентскую резиденцию, и в разговоре с глазу на глаз Вульф заявил о том, что в случае выхода статьи у издания возникнут неприятности. Несмотря ни на что, материал был опубликован.

По мнению журналистских организаций, своими угрозами в адрес немецких изданий президент Германии нарушил свободу СМИ. Вульф должен незамедлительно разъяснить свои действия, считают они.

«Свободе СМИ угрожает опасность, если обладатель высокого поста пытается оказать влияние на главного редактора или руководство издательства, чтобы воспрепятствовать выходу критической по отношению к нему статьи», – заявил во вторник в Висбадене глава немецкого отделения Международного института прессы Карл-Ойген Эберле.

Оппозиция требует отставки президента. «Кристиан Вульф нанес существенный ущерб имиджу должности федерального президента и, тем самым, самой ФРГ», – считает заместитель председателя парламентской фракции *Левой партии* Ульрих Маурер.

(Президент Германии оказался на грани отставки // DELFI (<http://ru.delfi.lt/abroad/global/prezident-germanii-okazalsya-na-grani-otstavki.d?id=53710381>). – 2012. – 4.01).

Кристиан Вульф отказался уйти в отставку с должности президента Германии. Об этом заявил сам Вульф в интервью общественно-правовым телеканалам ARD и ZDF вечером 4 января. Эта 15-минутная беседа стала публичной реакцией Вульфа на усилившуюся в его адрес критику по поводу получения им сомнительного частного кредита, а также попыток оказать давление на СМИ, чтобы замолчать эту историю.

Вульф, в частности, подчеркнул, что «охотно» осознает ответственность, которую он взял на себя на пятилетний срок, но понимает, что не совершил ничего противозаконного, и «с радостью» исполняет обязанности главы государства. Вульф обосновал отказ уйти в отставку еще и «большой поддержкой» которую он, по его словам, получил в последние несколько недель от сограждан, друзей и сотрудников. (...)

Президент назвал «грубой ошибкой» свой телефонный звонок

главному редактору газеты Bild Каю Дикману, которому он пригрозил «окончательным разрывом» с издательством Springer, если Bild опубликует статью о кредите, полученном Вульфом от супруги знакомого бизнесмена. Одновременно Вульф вновь извинился за этот звонок. Он подчеркнул, что не пытался давить на прессу, а просто просил «отсрочить публикацию» на сутки – до тех пор, пока не вернется в Германию из рабочей поездки в регион Персидского залива.

Незадолго до трансляции телеинтервью Кристиана Вульфа канцлер Германии Ангела Меркель выразила уверенность в том, что в этой беседе глава государства расставит все точки. Однако заявление Вульфа не остановило шквала критики в его адрес. Представители оппозиции в лице СДПГ, «зеленых» илевой партии назвали объяснения Вульфа недостаточными.

Между тем немецкая газета Bild подтвердила, что Кристиан Вульф пытался запретить публикацию материала о получении им от супруги знакомого бизнесмена Эгона Геркенса частного кредита в 500 000 евро для финансирования покупки дома под Ганновером. В середине декабря он позвонил главному редактору Bild Каю Дикману, чтобы пригрозить ему «окончательным разрывом» с издательством Springer, если газета опубликует статью о кредите.

Поскольку Дикман в это время находился в Нью-Йорке, Вульф не смог связаться с ним и оставил ему на автоответчике сообщение, в котором использовались такие выражения, как «вести войну» и «перейти Рубикон». Президент звонил и главе издательства Springer, которому принадлежит Bild.

В конце декабря Кристиан Вульф уже отказывался уйти в отставку в связи со скандалом вокруг ссуды, которую он получил у жены своего друга-предпринимателя Геркенса. Вульф пообещал «добросовестно» и «с полной отдачей» исполнять свои обязанности главы государства.

(Президент Германии Вульф отказался уйти в отставку // DELFI (<http://ru.delfi.lt/abroad/global/prezident-germanii-vulf-otkazalsya-ujti-v-otstavku.d?id=53780435>). – 2012. – 5.01).

Президент ФРГ Кристиан Вульф подал в отставку на фоне обвинений в коррупции. Это заявление Вульф сделал после того, как 16 февраля прокуратура Ганновера обратилась к бундестагу с просьбой лишить президента иммунитета. Эта просьба позволит начать расследование против главы государства.

Подозрения в отношении президента связаны с его отношениями с кинопродюсером Давидом Грёневольдом. Бизнесмен неоднократно оплачивал счета Вульфа за отели в Германии. При этом Грёневольд полу-

чал финансовую поддержку своих проектов от правительства Нижней Саксонии, правительство которой тогда возглавлял Вульф.

Вульф с середины декабря 2011 года находился под давлением СМИ и оппозиции, которые обвиняли его в многочисленных случаях коррупции и призывали к отставке. Сначала выяснилось, что он получил кредит от супруги своего друга-миллионера, но пытался скрыть эти данные. Затем Вульфа обвинили в давлении на СМИ, так как он хотел помешать выходу материала о сомнительном кредите.

Новые разоблачения печатались в немецкой прессе практически каждый день. Некоторые из них стали предметом отдельных прокурорских проверок, однако до настоящего времени ни одна из них не приводила к запуску расследования. Оппозиция постоянно настаивала на том, чтобы Вульф ушел в отставку, так как он дискредитировал свой пост, однако Меркель его неизменно поддерживала.

18 февраля в Берлине состоится встреча лидеров партий, входящих в правящую коалицию. Глава ХДС Ангела Меркель, лидер ХСС Хорст Зеехофер и лидер СвДП Филипп Рёслер должны обсудить кандидатуры преемников Вульфа. (...)

Президент Германии подал в отставку // Polittech (<http://polittech.org/2012/02/20/президент-германии-подал-в-отставку/>). – 2012. – 20.02).

УГОРЩИНА

Докторская диссертация президента Венгрии Пала Шмитта (Pal Schmitt) была списана с работы болгарского ученого. К такому выводу пришел венгерский журнал HGV, сравнивший диссертации Шмитта и бывшего члена МОК Николая Георгиева.

В публикации журнала речь идет о работе «Анализ программы современных Олимпийских игр», которую Пал Шмитт защитил в 1992 году в Венгерском университете физкультуры. Отмечается, что диссертации была присвоена высшая оценка.

Изучив публикацию Шмитта, издание пришло к выводу, что по большей части работа была списана с диссертации, защищенной в 1987 году в Лозанне. Работа, написанная на французском языке, называлась «Анализ олимпийской программы». Как считает издание, ее содержание, переведенное на венгерский язык, составило 180 из 215 страниц диссертации Шмитта. В библиографии диссертации Шмитта работа Георгиева указана, однако ни одной ссылки в тексте на нее не дано.

Пресс-служба президента Венгрии уже отреагировала на публикацию в HGV. По данным Agence France-Presse, представитель президента заявил о необоснованности обвинений.

Пал Шмитт в прошлом был связан со спортом и проведением Олимпийских игр. В 1968 и 1972 он выиграл олимпийское золото в фехтовании на шпагах. Позже он являлся членом Международного олимпийского комитета. По данным HGV, Георгиева, который также работал в МОК, Шмитт знал лично. В 2005 году Николай Георгиев скончался.

В 2011 году схожий скандал разгорелся в Германии. Тогда в плагиате при написании докторской диссертации обвинили занимавшего в то время пост министра обороны Карла-Теодора цу Гуттенберга. Сам он факт подделки работы отрицал, однако по итогам расследования, проведенным вузом, где политик защищал диссертацию, он был лишен научной степени. Вскоре после этого цу Гуттенберг покинул пост министра. Планируется ли расследование в случае с Палом Шмиттом, не уточняется.

(Венгерского президента обвинили в плагиате // Лента.Ру (<http://lenta.ru/news/2012/01/12/schmitt/>). – 2012. – 12.01).

Ранее венгерский журнал HGV, проанализировав докторскую диссертацию Шмитта, пришел к выводу, что она содержит неизменные отрывки из работы болгарского ученого Николая Георгиева. Речь шла о диссертации на тему «Анализ программы современных Олимпийских игр», которую

Пал Шмитт защитил в 1992 году в Венгерском университете физкультуры.

Комиссия из Университета Земмельвайса сняла со Шмитта обвинения в плагиате, признав, однако, что в диссертацию была включена часть работы другого автора, а также указав на целый ряд ошибок при оформлении исследования. Основные выводы комиссии относительно диссертации Шмитта были опубликованы 27 марта.

В комиссии считают, что вина лежит на преподавателях Университета физкультуры: в свое время они сами должны были указать Шмитту на недопустимость вставки чужого текста в его работе. В целом же комиссия из Университета Земмельвайса пришла к выводу, что работа была создана в соответствии с формальными требованиями 1992 года, несмотря на нехватку сносок и цитат, неправильно оформленную библиографию и другие недостатки. Примечательно, что диссертации в свое время была присвоена высшая оценка.

Шмитт имеет отношение к профессиональному спорту. В 1965-1977 годах он был членом сборной Венгрии по фехтованию на шпагах, в 1968 и 1972 годах завоевав титул чемпиона Олимпийских игр. Спортивную карьеру Шмитт завершил в 1977 году. (...)

(...) Ученых степеней из-за обвинений в плагиате лишились также несколько членов Свободной демократической партии Германии.

(С венгерского президента сняли обвинения в плагиате // Лента.Ру (<http://lenta.ru/news/2012/03/29/nocopy/>). – 2012. – 29.03).

Президент Венгрии Пал Шмитт (Pal Schmitt) лишен ученой степени. Такое решение **в четверг, 29 марта, принял ученый совет Университета Земмельвайса.**

Докторская диссертация Шмитта, пояснил ректор университета Тивадар Тулассай, была признана несоответствующей профессиональным и этическим критериям научной работы. За лишение Шмитта ученой степени проголосовали 33 члена ученого совета, против – 4. (...)

(...) Для проверки диссертации президента Венгрии была создана специальная комиссия, в состав которой вошли четверо профессоров и юрист. В отчете комиссии, обнародованном 29 марта, говорится, что в 215-страничной диссертации Шмитта более 200 страниц представляют собой или «прямой перевод» или «частичное заимствование» из других работ. При этом комиссия возложила вину за произошедшее не на самого соискателя, а на преподавателей Университета физкультуры. По мнению членов комиссии, именно преподаватели должны были указать Шмитту на недопустимость вставки чужого текста в его работу. Кроме того, комис-

сия указала, что несмотря на выявленные недочеты, в целом диссертация Шмитта соответствовала действующим в момент ее защиты требованиям.

Представители оппозиционных партий после того, как в адрес Пала Шмитта были выдвинуты обвинения в плагиате, призвали его уйти в отставку с поста президента. Шмитт пока покидать свой пост отказывается.

Пал Шмитт в 1968 и 1972 годах завоевал титул олимпийского чемпиона в фехтовании на шпагах. В 1983–1988 годах он занимал пост генерального секретаря Национального олимпийского комитета (НОК) Венгрии. В 1990 году он стал президентом НОК. Шмитт также сделал успешную карьеру дипломата, он был послом Венгрии в Испании и Швейцарии. В 2009–2010 годах Шмитт был депутатом Европарламента. В 2010 году он был избран парламентом Венгрии на пост президента на пятилетний срок. (...)

(Президента Венгрии лишили ученой степени // Лента.Ру (<http://lenta.ru/news/2012/03/30/revoke/>). – 2012. – 30.03).

Венгры вынуждают своего президента уйти в отставку. Несколько сотен человек вышли на улицы, чтобы выразить возмущение отказом Пала Шмитта уйти с поста из-за скандала с плагиатом.

На прошлой неделе главу государства лишили ученой степени, поскольку оказалось, что значительная часть его докторской диссертации списана с работы болгарского ученого. **Сам Шмитт не видит связи между научной работой, написанной 20 лет назад, и должностью, которую он сейчас занимает.** Однако возмущение ложью президента объединило оппозиционные партии. У них нет двух третей голосов в парламенте, чтобы отправить Шмитта в отставку через импичмент, однако само только рассмотрение этого вопроса нанесет удар по репутации правящей партии, членом которой является президент.

(Импичмент для Венгерского президента // World News Agency (<http://wlna.info/politika/41233-impichment-dlya-vengerskogo-prezidenta.html>). – 2012. – 2.04).

Президент Венгрии Пал Шмитт (Pal Schmitt) в понедельник, 2 апреля, объявил о сложении с себя полномочий. Поводом к отставке стало лишение его ученой степени из-за обвинений в плагиате при написании докторской диссертации.

«Согласно конституции, президент должен символизировать единство венгерской нации», – заявил Шмитт. «К сожалению, я стал символом разногласий. Полагаю, что сложение полномочий является

моим долгом», – заключил глава государства.

Решение покинуть пост президента Шмитт принял несмотря на недавнее заявление, согласно которому он не собирается отказываться от должности. Об этом Шмитт заявлял в пятницу, 30 марта, в интервью национальному телевидению. Так он отреагировал на многочисленные призывы уйти в отставку в связи со скандалом с его научной работой.

Обосновывая отказ покинуть пост, президент подчеркнул, что инцидент с его диссертацией произошел 20 лет назад. Также Шмитт выразил уверенность, что его научная деятельность и работа во главе государства не имеют ничего общего.

Обвинения в плагиате в адрес президента Венгрии были выдвинуты на страницах журнала HGV. В нем, в частности, доказывалось, что диссертация Шмита на тему «Анализ программы современных Олимпийских игр» содержала в себе не измененные и не оформленные должным образом отрывки из аналогичной работы болгарского ученого Николая Георгиева.

Вскоре после публикации представитель Шмитта заявил о необоснованности обвинений. Тем не менее в Университете Земмельвайса, где защищался будущий президент, была создана специальная комиссия, по итогам работы которой диссертацию Шмитта признали не соответствующей научным стандартам. В результате венгерский лидер был лишен научной степени. (...)

(Президент Венгрии подал в отставку из-за обвинений в плагиате // Лента.Ру (<http://lenta.ru/news/2012/04/02/hungary/>). – 2012. – 02.04).

Как заявил представитель оппозиционной партии LMP депутат Бенедек Явор (Jávor Benedek), партия LMP не будет участвовать в процедуре выборов следующего президента Венгрии. (...) По словам Явора, партия LMP считает возможное выдвижение правящей партией Фидес на пост президента Яноша Адера (Áder János) практически свершившимся фактом, даже если это назначение до сих пор не подтверждено официально.

Весь процесс выборов президента «является исключительно внутренней игрой партии Фидес, это её тактика», – сказал Явор. За последние два года были приняты «самые постыдные законы»: о выборах и судебной реформе, которые связаны с именем Адэра. Такие законы, как эти, нужно было отправить обратно в парламент, – сказал Бенедек Явор, подвергнув критике партию Фидес за то, что она даже не попыталась обратиться к оппозиции во время процесса выдвижения кандидатов на пост главы государства.

Ранее премьер-министр Виктор Орбан выдвинул 52-летнего депутата Европарламента Яноша Адера на пост президента республики. По словам пресс-секретаря Петера Сиярто (Sziijártó Péter), Адер сможет обеспечить безопасность и предсказуемость для нации, при этом добавив, что главным приоритетом для нового президента станет укрепление новой конституционной системы в Венгрии.

(ЛМР бойкотирует президентские выборы в Венгрии // Венгрия: взгляд изнутри (<http://www.hungary-ru.com/?mode=news&id=3467>). – 2012. – 18.04).

В венгерском парламенте состоялось голосование по кандидатуре президента страны, которым был избран представитель правящей партии «Фидес» (Fidesz), член Европарламента Янош Адер (Janos Ader). Как сообщает Reuters, в его поддержку проголосовали 286 из 386 депутатов.

В частности, кандидатуру Адера поддержали члены «Фидес», а также состоящей в коалиции с ней Христианско-демократической народной партии (KDNP). Против проголосовали представители крайне-правой партии «За лучшую Венгрию» («Йоббик»). Социалисты, члены «зеленой» партии «Политика может быть другой» (ЛМР), а также сторонники бывшего премьера Ференца Дюрчяня от голосования воздержались.

Как сообщал Bloomberg, кандидатуру Яноша Адера 16 апреля выдвинул действующий премьер-министр Венгрии Виктор Орбан, который возглавляет «Фидес». Необходимость в избрании нового президента возникла после ухода с этого поста Пала Шмитта. Поводом к его отставке стал скандал, в рамках которого бывшего президента обвинили в плагиате при написании докторской диссертации.

(...) Оппозиционные партии выразили возмущение в связи с выдвижением на пост главы государства соратника премьера. Несмотря на церемониальный статус президент имеет право налагать вето на принятые парламентом законопроекты, а также может распускать сам законодательный орган. По данным Reuters, Пал Шмитт, который также является членом «Фидес», не отклонил ни одного проекта, принятого при подавляющем большинстве правящей партии. В то же время его предшественники активно пользовались правом вето. (...)

(...) Срок полномочий Адера истекает в 2017 году. Следующие парламентские выборы в Венгрии состоятся в 2014 году.

(Новым президентом Венгрии стал евродепутат // Лента.Ру (<http://www.lenta.ru/news/2012/05/02/president/>). – 2012. – 02.05).

СЕРБИЯ

Президент Сербии Борис Тадич в среду, 4 апреля, официально объявил о своей отставке с поста главы государства. Ранее сербские СМИ сообщили о том, что накануне Тадич уже оповестил о своем решении ближайших соратников. Ожидается, что в среду спикер сербского парламента Славица Джукич-Деянович назначит президентские выборы на 6 мая, когда в стране также пройдут парламентские и местные выборы.

По мнению аналитиков, причиной отставки Тадича стала необходимость усилить позиции возглавляемой им Демократической партии на парламентских выборах. Партия Тадича в настоящее время, по данным соцопросов, уступает конкурентам.

Очередные президентские выборы в Сербии должны были пройти в конце текущего года. Президент Сербии избирается сроком на пять лет. Один человек не может быть избран на этот пост дважды. Несмотря на то, что нынешний мандат для Тадича второй подряд, он вновь сможет участвовать в выборах, поскольку впервые был избран президентом в период существования другой страны – государственного объединения Сербии и Черногории (распалось в 2006 году).

Президент Тадич является ярким сторонником вхождения Сербии в Европейский союз (ЕС), ради чего Белград ранее пошел на ряд политических уступок. В частности, в результате переговоров между Сербией и Косово в начале этого года белградская сторона пошла на то, чтобы разрешить самопровозглашенной республике самостоятельно участвовать в многосторонних международных встречах, что ряд экспертов расценили как «полупризнание» независимости края. В начале марта Сербия официально получила статус кандидата в члены Евросоюза.

Президент Сербии ушел в отставку // Polittech (<http://polittech.org/2012/04/04/президент-сербии-ушел-в-отставку/>). – 2012. – 04.03).

Президент Сербии Борис Тадич в среду подаст в отставку по собственному желанию. (...)

(...) По оценке аналитиков, Тадич вновь выставит свою кандидатуру на пост президента, чтобы «подтянуть» свою Демократическую партию на парламентских выборах. Эта партия не является лидером опросов, но в случае если избиратель будет голосовать за популярного политика Тадича, то и в бюллетене для парламентских выборов автоматически поставит галочку напротив его партии, объясняют эксперты. Помимо дополнительного импульса для своей Демпартии Тадич смо-

жет обратить в свою пользу тот факт, что проведение всех выборов в один день напрямую связано с экономией бюджетных средств. (...)

Борис Тади́ч родился 15 января 1958 года в столице Боснии и Герцеговины – Сараево. Закончил философский факультет Белградского университета, защитив диплом по специальности социальной психологии. В дальнейшем работал журналистом, клиническим психологом и научным сотрудником в Институте психологии.

Политическая биография Тади́ча была связана с Демократической партией, в которую он вступил в 1990 году, быстро продвигаясь по службе. В феврале 2000 года он стал заместителем председателя партии. В 2001 году был избран депутатом парламента от Демократической партии, а впоследствии стал вице-спикером парламента Союзной Республики Югославии.

В течение непродолжительного времени Тади́ч находился на посту министра обороны государственного сообщества Сербии и Черногории.

В 2004 году Тади́ч избирается председателем Демократической партии и как ее кандидат побеждает на выборах президента Сербии. В 2008 году он переизбирается на этот пост. В обоих случаях Тади́ч по итогам двух туров голосования опередил Томислава Николича, нынешнего лидера Сербской прогрессивной партии.

(Президент Сербии Борис Тади́ч подает в отставку // DELFI <http://ru.delfi.lt/abroad/global/prezident-serbii-boris-tadich-podaet-v-otstavku.d?id=57718324>). – 2012. – 4.04).

Действующий глава Сербии Борис Тади́ч признал свое поражение на президентских выборах. «Это была честная и заслуженная победа. Я желаю ему удачи», – сказал он, комментируя предварительные неофициальные итоги выборов, согласно которым его соперник Томислав Николич набирает более 49 % голосов, а Б. Тади́ч – 47,4 %. Официальные итоги голосования будут объявлены 21 мая 2012 г.

Тем временем Т. Николич поблагодарил избирателей за поддержку и пообещал, что Сербия продолжит развивать связи с Евросоюзом. На пресс-конференции в Белграде он заявил: «Я хотел бы поблагодарить всех граждан Сербии, кто проголосовал на выборах за меня и за моего оппонента. Выборы прошли великолепно и в надлежащем порядке. Сербия не свернет с европейского пути, но и не оставит своих граждан в Косово и Метохии».

20 мая 2012 г. в Сербии состоялся второй тур президентских выборов. Первый тур прошел 6 мая 2012 г. одновременно с парламентскими выборами, на которых победила Сербская прогрессивная партия, воз-

главляемая Т. Николичем. Однако Демократическая партия Б. Тадича создала предварительную коалицию с социалистами, что даст им большинство мест в парламенте и позволит назначить премьер-министра. По конституции Сербии, полномочия премьер-министра превышают президентские. Б. Тадич уже заявил, что не станет премьер-министром при президенте Т. Николиче.

(Тадич признал свое поражение на президентских выборах в Сербии // Polittech (<http://polittech.org/2012/05/21/tadich-priznal-svoe-porazhenie-na-prezidentskix-vyborax-v-serbii/>). – 2012. – 21.05).

Новым президентом Сербии совершенно неожиданно для наблюдателей избран лидер оппозиции Томислав Николич. Председатель Сербской прогрессивной партии одержал победу над бывшим главой государства Борисом Тадичем.

Новым президентом Сербии стал председатель оппозиционной Сербской прогрессивной партии (СПП) Томислав Николич. Он одержал победу в проходившем 20 мая втором туре президентских выборов над бывшим главой государства, лидером правящей Демократической партии Борисом Тадичем. Согласно предварительным данным государственной избирательной комиссии, Николич набрал 49,8 процента голосов, а Тадич – 47, 2 процента.

Явка избирателей во втором туре составила всего 45 процентов, кроме того, согласно неофициальной информации, около 100 тысяч бюллетеней для голосования были признаны недействительными.

Борис Тадич, как сообщает «Интерфакс», уже признал, что потерпел поражение на выборах главы государства. «Я поздравляю Николича с заслуженной победой. Я желаю ему успеха», – сказал Тадич.

Министр иностранных дел Германии Гидо Вестервелле (Guido Westerwelle) призвал избранного президента Сербии продолжить курс на сближение страны с ЕС. «Главное, чтобы Сербия продолжила проевропейский курс», – цитирует агентство АФР заявление немецкого министра, сделанное в кулуарах проходящего в Чикаго саммита НАТО.

Сам Томислав Николич, которого считают политиком, скептически настроенным по отношению к Европе, в своем первом заявлении после выборов подчеркнул, что «Сербия не сойдет с европейского пути».

(Новым президентом Сербии стал лидер оппозиции Николич // Polittech (<http://polittech.org/2012/05/21/novym-prezidentom-serbii-stal-lider-oppozicii-nikolich/>). – 2012. – 21.05).

ПАРАГВАЙ

Главу государства Парагвая обвиняют в ненадлежащем исполнении служебных обязанностей. На президента Фернандо Луго Мендеса, которого в Парагвае называют «епископом бедных», списали очередной земельный конфликт, в котором погибли 17 человек.

Парагвай – слаборазвитая аграрная страна, специализирующаяся на поставках сои на мировой рынок. Основа сельского хозяйства – крупные плантации. Около 80 % земли в стране принадлежит тысяче латифундистов. Среди полутора миллионов крестьян более половины живут за чертой бедности, около 150 тыс. не имеют земли вовсе.

Очередным яблоком раздора стало **2 тыс. гектаров лесного заповедника**, которые находятся в собственности бывшего политика Бласа Рикельме. В конце мая землевладелец сообщил полиции о том, что более 100 фермерских семей вторглись на его территории и с тех пор проживают там незаконно.

Крестьяне, которых здесь называют «синтеррос», заявили, что это их земли. Тридцать лет назад их выселили отсюда по приказу военного диктатора Альфредо Стреснера, раздававшего плантации своим сторонникам, среди которых был и нынешний владелец латифундии. Тем не менее суд вынес постановление, предписывающее фермерам освободить занимаемые территории.

Синтеррос решение суда саботировали, и их попытались выселить силой. В ответ крестьяне перешли к пугачевщине – отряд полиции, который прибыл исполнить предписание суда, попал в засаду. В результате перестрелки погибли шесть стражей порядка и 11 фермеров, более 100 человек получили ранения, 20 из них находятся в тяжелом состоянии.

Несмотря на то, **что правительство ввело в район конфликта армию**, самоселы заявили, что сдаваться не собираются и никуда из своих деревень не уйдут. Бывший католический епископ Фернандо Луго сменил сутану на политику семь лет назад. К власти он пришел как кандидат левых сил, под ленинским лозунгом «земля – крестьянам». Однако на пути обещанной президентом аграрной реформы встал парламент, в котором большинство мест принадлежит оппозиции. Был принят план постепенного выкупа земель у латифундистов, который сходу застопорился – у одного из беднейших государств Латинской Америки нет на это денег. В итоге все вернулось на круги своя.

Это уже не первая попытка парламента снять неугодного президента. Последний раз его пытались отправить в отставку два года назад по

довольно странному обвинению. Оппозиция выяснила, что, будучи епископом, Луго не обращал должного внимания на обет безбрачия и даже завел ребенка от одной из прихожанок. Его долго призывали уйти для поддержания в стране должного уровня нравственности. Хотя президент и признался в нарушении celibата, снять его все-таки не удалось.

Теперь положение серьезней. От Луго открестилась до того поддерживающая его либеральная партия. Тем не менее президент уходит не собирается и призвал на помощь союз латиноамериканских наций. Их эмиссары прибудут в Парагвай завтра. По словам министра иностранных дел Бразилии, они проследят за демократической составляющей процедуры импичмента.

(За все в ответе // Эксперт (<http://expert.ru/2012/06/22/za-vse-v-otvete/>). – 2012. – 22.06).

Сенат Парагвая в пятницу, 22 июня, объявил импичмент президенту Фернандо Луго. За отставку президента проголосовали 39 депутатов верхней палаты парламента, против было подано четыре голоса. Днем ранее за отставку президента проголосовали 76 депутатов нижней палаты, и лишь один высказался против.

Процедуру импичмента Конгресс Парагвая начал после того, как 15 июня в провинции Каниндейу в столкновениях между полицией и самовольно захватившими землю крестьянами погибли 17 человек, в том числе шесть сотрудников правоохранительных органов. Фернандо Луго, пытаясь преодолеть политический кризис, отправил в отставку главу МВД и начальника полиции страны, однако эта мера не помогла ему сохранить пост президента.

После объявления импичмента Луго заявил, что принимает решение Конгресса и слагает с себя полномочия президента. При этом он добавил, что такое решение «оставило глубокую рану в истории Парагвая и его демократии». Луго также обратился к своим сторонникам с призывом воздержаться от насилия и выражать свой протест против его отставки мирным путем.

На площади перед зданием Конгресса 22 июня собрались около пяти тысяч сторонников Луго. После того, как стало известно об импичменте, между сторонниками Луго и полицейскими начались столкновения. Для разгона демонстрантов полиция применила водометы и слезоточивый газ.

61-летний бывший католический священник Фернандо Луго занял пост президента Парагвая в августе 2008 года. Луго стал вторым в истории Парагвая президентом, придерживающимся левых взглядов.

Президент Парагвая избирается на пятилетний срок без права переизбрания. Полномочия Луго истекли весной 2013 года.

После отставки Луго новым президентом страны стал Федерико Франко (Federico Franco) – бывший вице-президент. Франко уже приведен к присяге.

(Конгресс Парагвая объявил импичмент президенту Фернандо Луго // Лента.Ру (<http://lenta.ru/news/2012/06/23/lugo/>). – 2012. – 23.06).

Ряд лидеров стран Латинской Америки выступили с осуждением импичмента, объявленного президенту Парагвая Фернандо Луго и отказались признать полномочия занявшего этот пост Федерико Франко.

«Вне всяких сомнений в Парагвае произошел государственный переворот. Это неприемлемо», – заявила президент Аргентины Кристина Киршнер. Ее венесуэльский коллега Уго Чавес, в свою очередь, сказал, что его страна не признает «бесполезное и незаконное правительство, пришедшее к власти в Парагвае». Схожую позицию заняли Боливия и Никарагуа, где у власти также находятся представители левых.

Импичмент Фернандо Луго не поддержали и в Чили, где пост президента впервые после Пиночета занимает представитель правых – Себастьян Пинейра. Как объявил глава чилийского МИД, импичмент Луго «не соответствовал даже минимальным требованиям, предъявляемым к процедурам такого типа».

Власти стран Центральной Америки распространили совместное заявление, в котором призвали мировое сообщество не признавать смещение Фернандо Луго с поста президента Парагвая.

Фернандо Луго сложил с себя полномочия президента Парагвая в пятницу, 22 июня, после того, как члены Сената проголосовали за объявление ему импичмента. Днем ранее такое же решение приняли члены нижней палаты Конгресса Парагвая. (...)

(...) Бывший католический священник Фернандо Луго занял пост президента в 2008 году. Сразу же после выборов рейтинг одобрения Луго был чрезвычайно высок, однако затем стал снижаться. На падение популярности Луго, в числе прочего, повлиял тот факт, что у него, как выяснилось, есть несколько детей, появившихся на свет в тот момент, когда он должен был следовать обету безбрачия.

(Лидеры стран Латинской Америки осудили отставку президента Парагвая // Лента.Ру (<http://lenta.ru/news/2012/06/23/refusal/>). – 2012. – 23.06).

Верхняя палата парламента Парагвая в пятницу проголосовала за

импичмент главы страны Фернандо Луго, заставив его уйти в отставку.

Обе палаты конгресса начали процедуру импичмента в четверг, вменяя Луго в вину его поведение во время столкновений полиции и крестьян на прошлой неделе, когда погибли 17 человек.

Луго назвал действия сенаторов и депутатов государственным переворотом и заявил, что никогда не признает легитимности этого импичмента.

После отставки Луго в должность президента вступил вице-президент Федерико Франко. Он останется на этом посту до окончания пятилетнего президентского срока Луго в августе 2013 года.

Поначалу Луго требовал от Верховного суда страны остановить процедуру импичмента, однако потом подчинился тому, что «говорит закон, хотя закон был истолкован превратно».

Фернандо Луго, бывший католический епископ, был избран четыре года назад как первый президент Парагвая от левых сил, таким образом прервав 61-летнюю историю доминирования в стране правой партии Колорадо.

За отставку Луго в парламенте голосовали представители Колорадо и Либеральной партии. При этом Либеральная партия входила в правящую коалицию под руководством Луго.

В апелляции на решение конгресса, поданной в пятницу в Верховный суд Парагвая, адвокаты Луго настаивали, что процедура была проведена не в соответствии с законом: президенту должны были предоставить больше времени на подготовку.

Противники Луго настаивают, что нарушения процедуры не было.

Решение конгресса спровоцировало столкновения у здания национального конгресса в парагвайской столице Асунсьон между конной полицией и сторонниками отправленного в отставку президента. Полиции пришлось применить водометы, чтобы противостоять протестующим. (...)

(...) Основанием для импичмента стали действия Луго во время конфликта сил полиции с крестьянами. **Около 300 полицейских пытались согнать безземельных крестьян с захваченных ими территорий.** Эти земли официально принадлежат богатому бизнесмену, который также является политическим оппонентом Луго.

В результате столкновений погибли 17 человек, из них семеро – офицеры полиции. Фермеры утверждают, что землю у них нелегально отняли во время военного правления генерала Альфредо Стреснера, который раздал поместья своим сторонникам. Выступая в четверг по национальному телевидению, Луго заявил, что он не уйдет в отставку, а ответит за последствия в ходе судебного разбирательства. Он обвинил своих оппонентов в совершении государственного переворота.

Союз южноамериканских наций УНАСУР, в который входит 12 стран Южной Америки, объявил, что направит делегацию министров иностранных дел в Парагвай для того, чтобы проследить, как «соблюдается право на защиту демократии».

Президент Эквадора Рафаэль Корреа заявил, что страны блока рассматривают возможность ужесточения отношений с Парагваем вплоть до закрытия границ, если юридические процедуры будут проведены с нарушением закона.

Эксперт Би-би-си в регионе Леонардо Роча считает, что южноамериканские страны озабочены тем, что Луго, первый в истории Парагвая президент от левых, мог стать жертвой политических интриг со стороны партии Колорадо и других правых политических сил.

Власти соседних Аргентины и Боливии уже заявили, что не будут признавать новое правительство Парагвая.

В среду, накануне начала процедуры импичмента, Луго пообещал провести расследование случившегося. Он также отправил в отставку министра внутренних дел и начальника полицейского управления страны. **Земельные споры – постоянный источник социальной и политической нестабильности в Парагвае, где узкий круг землевладельцев имеет в собственности более 80 % всех территорий страны.**

Луго избирался на лозунгах помощи бедному населению страны. Он обещал предоставить землю 87 тыс. семей крестьян.

(Конгресс Парагвая объявил импичмент президенту страны // BBC (http://www.bbc.co.uk/russian/international/2012/06/120620_paraguay_president_impeached.html). – 2012. – 23.06).

Власти ряда латиноамериканских стран считают последние события в Парагвае, где конгресс отрешил от должности президента Фернандо Луго, государственным переворотом.

Президент Венесуэлы Уго Чавес объявил, что не признает новое правительство Парагвая. Он назвал кабинет министров «незаконным».

Глава Эквадора Рафаэль Корреа считает приход к власти в Парагвае вице-президента Федерико Франко «переворотом». «Правительство Эквадора не собирается признавать в качестве президента Парагвая никого, кроме законно избранного Фернандо Луго», – заявил он.

Боливийский лидер Эво Моралес сказал, что он не признает правительство Парагвая, не наделенное мандатом народа, *глава Доминиканской Республики Леонель Фернандес* назвал события в Асунсьоне «незаконными и антидемократичными».

А президент Бразилии Дилма Руссефф предложила исключить Парагвай из Союза южноамериканских наций.

(...) За отрешение Фернандо Луго от должности 22 июня проголосовали 39 членов сената Парагвая, против высказались лишь четверо. Импичмент президенту был объявлен после его просчетов в вопросе о безземельных крестьянах в провинции Каниндейу. Во время столкновения полиции с крестьянами в середине июня были убиты 17 человек, 7 из них – полицейские. После этого Луго отправил в отставку министра внутренних дел Карлоса Филиссолу. Своего поста лишился и начальник полицейского управления страны Паулино Рохас.

Сам Фернандо Луго назвал голосование парламентским переворотом, замаскированным под юридически легитимную процедуру.

(Соседние государства называют импичмент президента Парагвая переворотом // Росбалт (<http://www.rosbalt.ru/main/2012/06/23/995911.html>). – 2012. – 23.06).

Лидеры стран Южной Америки назвали импичмент президента Парагвая Фернандо Луго и его последующую отставку государственным переворотом. С подобными заявлениями выступили, в частности, главы Бразилии, Аргентины, Венесуэлы, Чили, Эквадора и Боливии.

Президент Аргентины Кристина Фернандес де Киршнер заявила в интервью местным телеканалам, что ее государство не признает новых властей Парагвая. По ее словам, страны Южной Америки выработают совместный план действий в связи со сменой режима в Асунсьоне. (...)

(...) Процесс отстранения президента Парагвая от власти не нашел одобрения и в Чили, где пост президента занимает Себастьян Пинейра. Как заявил министр иностранных дел Чили Альфредо Морено, импичмент Ф. Луго «не соответствовал элементарным требованиям, предъявляемым к подобным процедурам». О незаконности отставки парагвайского лидера заявили также главы Боливии, Никарагуа и Доминиканской Республики.

(...) Ранее Ф. Луго, бывший католический епископ, который был избран четыре года назад как первый президент Парагвая от левых сил, заявил, что не будет покидать свой пост, так как считает, что «для этого нет достаточных причин». В то же время он отметил, что исполнит «любое решение, которое будет принято судом».

(В Южной Америке отставку президента Парагвая считают переворотом // РБК (<http://top.rbc.ru/politics/23/06/2012/656472.shtml>). – 2012. – 23.06).

(...) Сам парагвайский президент Фернандо Луго объявил, что подчиняется решению парламента страны.

«Я подчиняюсь этому решению и готов отвечать за свои действия как бывший глава государства», – сказал он.

Экс-президент заявил, что решение парламента «ранило не только его, но и демократию в стране». Луго подчеркнул, что никогда не служил интересам мафии или торговли наркотиками, а лишь народа Парагвая.

(Главы Южной Америки назвали импичмент президенту Парагвая переворотом // ВЗГЛЯД.РУ (<http://vz.ru/news/2012/6/23/585135.html>). – 2012. – 23.06).

(...) Днем ранее решение о начале процедуры импичмента Луго приняла нижняя палата парагвайского парламента.

Возглавил Парагвай после импичмента вице-президент. (...)

Фернандо Луго – бывший католический епископ, избранный президентом Парагвая четыре года назад.

(Сенат Парагвая проголосовал за отставку президента // Экспертный Центр ICES (<http://www.elections-ices.org/russian/news/textid:15415/>). – 2012. – 23.06).

По словам Инсульсы (*Ред. – Генеральный секретарь Организации американских государств (ОАГ) Хосе Мигель Инсульса*), делегация ОАГ встретится с Луго и его противниками, представителями законодательной и судебной власти. (...)

Фернандо Луго был отстранен от власти парламентом в результате процедуры импичмента, проведенного, однако, в ускоренном порядке. Президента обвинили в том, что он допустил гибель 17 человек в ходе столкновений полиции с протестующими фермерами.

Луго заявил, что его противники совершили «парламентский путч», и отметил, что будет добиваться возвращения к власти.

(ОАГ изучит обстоятельства отстранения от власти президента Парагвая // Экспертный Центр ICES (<http://www.elections-ices.org/russian/news/textid:15449/>). – 2012. – 27.06).

Главы государств, входящих в Южноамериканский общий рынок (МЕРКОСУР) и Союз южноамериканских наций (УНАСУР), собравшиеся 29 июня в Аргентине, приняли решение приостановить членство Парагвая в этих организациях до апреля следующего года, когда в этой стране пройдут президентские выборы.

Решение было принято из-за импичмента, объявленного парламентом Парагвая президенту Фернандо Луго, который участники МЕРКОСУР оценили как государственный переворот.

Как сообщил министр иностранных дел Аргентины Эктор Тимерман, Парагвай сможет возобновить свое участие в УНАСУР только после «восстановления демократических процедур в стране и проведения полноценных президентских выборов».(...)

Страны Латинской Америки, входящие в Боливарианский альянс (Венесуэла, Куба, Боливия, Эквадор, Никарагуа, Доминика, Сент-Винсент и Гренадины, Антигуа и Барбуда), назвали импичмент президенту Парагвая «государственным переворотом» и отозвали из Асунсьона глав своих дипломатических миссий.

(Парагвай исключили из всех южноамериканских союзов из-за импичмента // Экспертный Центр ICES (<http://www.elections-ices.org/russian/news/textid:15479/>). – 2012. – 30.06).

Вооруженные и полицейские силы Парагвая заявили в воскресенье о своей неограниченной поддержке смещенного решением парламента о должности президента страны Фернандо Луго. (...)

Армия и полиция осуждают инициированный депутатами процесс, который привел 22 июня к импичменту Луго, говорится в совместном заявлении, распространенном военным и полицейским командованием.

«Мы выступаем против предпринятых действий в отношении президента, тем более что они были осуществлены без публичной дискуссии и обсуждения вопроса с парагвайским обществом, что означает серьезный шаг назад в процессе демократизации региона», – говорится в сообщении.

Причиной импичмента Луго, вынесенного за два дня, стало неподобающее исполнение им своих обязанностей. В частности, это связано с конфликтом между безземельными крестьянами и полицией 15 июня, в результате которого погибли 17 человек. (...)

(Силовики Парагвая поддержали отстраненного от должности президента // Экспертный Центр ICES (<http://www.elections-ices.org/russian/news/textid:15500/>). – 2012. – 02.07).

Новий президент Парагваю Федеріко Франко заявив у суботу, що країна дотримається всіх своїх міжнародних зобов'язань.

Зокрема, сказав новий президент, першим його кроком на посаді буде направити міністра закордонних справ до сусідніх Аргентини і Бразилії і недалекого Уругваю, щоб пояснити владі цих країн, що «Па-

рагвай не відступає від демократії».

Федеріко Франко, досі віце-президент Парагваю, склав президентську присягу по тому, як парламент країни проголосував за імпічмент президента Фернандо Луго. Він буде головою держави до завершення первісного терміну Луго в серпні наступного року. (...)

Імпічмент президента Уругваю Фернандо Луго, який дотримувався лівого спрямування, і перехід влади до його дотеперішнього віце-президента і супротивника Федеріко Франко, в багатьох державах Латинської Америки назвали державним переворотом, Аргентина навіть відкликала свого посла з Уругваю.

(Новий президент Парагваю обіцяє виконувати зобов'язання країни після імпічменту попереднього // Радіо Свобода (<http://www.radiosvoboda.org/content/article/24624222.html>). – 2012. – 29.08).

РУМУНІЯ

У Румунії в неділю проходить референдум щодо імпічменту президента Траяна Бесеску. Раніше парламент Румунії усунув пана Бесеску від виконання обов'язків. Швидкість ухвалення такого рішення викликала стурбованість США і країн Євросоюзу.

Імпічмент ініціювала лівоцентристська коаліція. Вона звинуватила Траяна Бесеску, який представляє правоцентристські сили, у перевищенні повноважень. На думку лівоцентристів, президент Бесеску втручався в діяльність урядових установ, а також перевищив повноваження, активно впроваджуючи політику жорсткої економії.

Уряд, який очолює Віктор Понта, також звинувачує Бесеску в тому, що він призначав на ключові посади своїх політичних союзників.

Траян Бесеску відкидає звинувачення і твердить, що став жертвою державного перевороту. Він спочатку закликав румунів голосувати проти імпічменту, згодом його партія агітувала за бойкот референдуму.

Популярність чинного президента різко впала з часу, коли він підтримав заходи жорсткої економії, яких вимагають від Румунії міжнародні кредитори.

Якщо румуни підтримають імпічмент Траяну Бесеску, то президентські вибори повинні відбутися впродовж трьох місяців.

Як повідомляє *кореспондент BBC в Центральній Європі Нік Торп*, референдум є одним з найжорсткіших політичних протистоянь з того часу, коли Румунія повернула демократію у 1990 році. Той, хто виграє це протистояння, матиме гарні шанси на перемогу на парламентських

виборах восени, вважає Торп. На його думку, результат референдуму важко передбачити, але він у будь-якому випадку матиме великий вплив на політичну та економічну стабільність Румунії.

Політичний конфлікт виник у Румунії у той час, коли вона перебуває у завершальній стадії домовленості з МВФ про отримання допомоги. Щоб результати референдуму визнали дійсними, явка виборців повинна становити понад 50%, тобто проголосувати мають близько дев'яти мільйонів людей.

Напередодні у липні голова Європейської ради Герман Ван Ромпей висловив «серйозне занепокоєння» з приводу політичної кризи в Румунії «щодо верховенства права та незалежності судової влади».

Румунія і сусідня Болгарія приєдналися до ЄС у 2007 році, але Брюссель взяв обидві країни під особливий контроль через побоювання щодо незалежності судової системи, корупції та політичного впливу в державних установах.

(Румуни голосують на референдумі щодо імпічменту президента // BBC Україна (http://www.bbc.co.uk/ukrainian/politics/2012/07/120729_basescu_romania_vote_impeachment.shtml). – 2012. – 29.07).

Неприємності для Траяна Басеску, який ще на початку року повністю контролював політичну ситуацію в країні, почалися в квітні. В той момент опозиційна парламентська партія Соціально-ліберальний союз змогла переманити до себе частину депутатів. Пропрезидентська коаліція розвалилася, а вчорашні опозиціонери отримали більшість.

27 квітня переформатований парламент відправив у відставку уряд. Новим прем'єр-міністром став лідер Соціально-ліберального союзу Віктор Понта.

Між прем'єром та президентом почалася політична боротьба, яку підживлювали жовтневі парламентські вибори. Вона завершилася тим, що на початку липня коаліція розпочала процедуру імпічменту, призупинивши повноваження президента та призначивши референдум.

Перед цим депутати переобрали голів обох палат румунського парламенту, а уряд обмежив повноваження конституційного суду.

Швидкість та методи, з якими щойнопризначений прем'єр-міністр позбувся свого політичного опонента, викликали критику світової спільноти. Представники Євросоюзу, США, Венеціанської комісії засудили дії владної коаліції. Віктора Понту навіть викликали «на розмову» до Брюсселя.

Траян Басеску називає дії опонентів спробою державного перево-

роту і закликає своїх прихильників бойкотувати референдум, щоб явка виборців не сягнула необхідних 50 відсотків.

(Особенности политической борьбы в Румынии // euronews (<http://ua.euronews.com/2012/07/29/bitter-feud-that-has-shaken-romania-and-the-eu>). – 2012. – 29.07).

Президент Румынии Траян Бэеску, скорее всего, сохранит свой пост, несмотря на то, что большинство граждан страны на референдуме в воскресенье высказались в поддержку вынесенного ему парламентской оппозицией импичмента. Низкая явка избирателей, которая, по предварительной информации, составила только 44%, скорее всего, не позволит признать референдум состоявшимся.

По данным exit polls, отставку Бэеску поддержали около 87 % участников всенародного обсуждения, против высказались – 13,1 %. Официальные результаты будут объявлены позднее в понедельник, а конституционному суду предстоит решить, признавать ли референдум действительным или нет.

«Демократическое пламя все еще горит! Румыны отвергли государственный переворот, который устроили 256 депутатов парламента во главе с Виктором Понтой и Крином Антонеску. Сегодняшний референдум был не о доверии Траяну Бэеску... О, нет... Он был о верности Европе и против государственного переворота», – заявил Бэеску своим сторонникам сразу после завершения плебисцита.

Бэеску, который занимает свой пост восемь лет, уже был подвергнут процедуре импичмента в 2007 году.

Но референдум тогда отставку главы государства не подтвердил, поскольку румыны, как считалось, были полны ожиданий от вступления страны в ЕС. Сейчас ситуация изменилась: импичмент, вынесенный оппозицией, и обвинения в адрес президента в нарушении конституции и коррупции легли на почву народного недовольства, вызванного жесткими мерами экономии, которые проводил Бэеску во время кризиса.

(Референдум об импичменте президента Румынии провалился из-за низкой явки // Газета.ru (http://www.gazeta.ru/politics/news/2012/07/30/n_2458761.shtml). – 2012. – 30.07).

Завершившийся в ночь на понедельник референдум об отстранении от должности президента Румынии Траяна Бэеску признан недействительным из-за недостаточной явки избирателей, сообщает агентство Франс Пресс со ссылкой на официальное заявление Центрального избирательного

бюро Румынии. По официальным данным, явка на референдуме составила 45,92 % избирателей. Референдум считается состоявшимся, если в голосовании примут участие не менее половины населения страны.

Как сообщает агентство Рейтер, статистическая погрешность при подсчете явки могла составить до 3 %. Кроме того, в официальный результат пока не включены результаты голосования граждан Румынии, находящихся за пределами страны. Окончательные данные по явке на референдуме станут известны в понедельник, но, как отмечает Рейтер, она явно будет ниже установленного 50 %-ного минимума.

По данным экзит-поллов, более 80 % принявших участие в референдуме проголосовали за уход Бэеску с президентского поста. Публикация официальных результатов подсчета голосов ожидается также в понедельник. По данным Рейтер, окончательное решение об исходе референдума примет на начавшейся неделе Конституционный суд Румынии.

«Румынское правительство признает любое решение Конституционного суда и далее будет действовать в качестве фактора стабильности, будет ли референдум признан состоявшимся или нет», – заявил главный противник президента Бэеску премьер-министр Румынии Виктор Понта.

Сам Бэеску, в свою очередь, ещё до официального объявления Центрального избирательного бюро заявил о том, что ему удалось избежать импичмента. «Пламя демократии продолжает гореть. Румыны отклонили попытку государственного переворота», – заявил президент в эфире местных телеканалов.

В начале июля парламент Румынии вынес импичмент Бэеску, который находится у власти уже второй срок подряд. За отстранение президента от должности проголосовали 258 из 432 депутатов, против – 114. Инициатором процедуры отстранения правоцентриста Бэеску от должности стала оппозиционная левоцентристская коалиция, которая подготовила подробный доклад о его деятельности за последние два года пребывания на посту главы государства и обвинила политика в нарушении конституции.

В апреле 2007 года произошли события, очень напоминающие нынешние – парламент Румынии объявил главе государства импичмент. Тогда депутаты от левой оппозиции обвинили Бэеску в нарушении конституции и проявлении «**тоталитарных наклонностей**»: злоупотреблении властью, в том числе в прослушивании телефонных разговоров членов правительства, коррупции и нанесении ущерба имиджу Румынии на международной арене. Дело дошло до референдума, в котором, по данным Центрального избирательного бюро Румынии, участвовали немногим более 30 % из более 18 миллионов румын, имеющих право

голоса. Из них 74 % проголосували проти́м імпичменту. Это не поме́шало Бэеску в декабре 2009 года победить на президентских выборах.

(Референдум об імпичменте главе Румынии провалился из-за низкой явки // РИА Новости (<http://ria.ru/world/20120730/712385798.html>). – 2012. – 30.07).

Більшість румунів, що взяли участь у референдумі щодо імпичменту президента Траяна Басеску, проголосувало «за». Та цього може виявитися недостатньо, аби усунути його від влади. Річ у тім, що результат плебісциту може мати чинність закону, лише якщо у ньому взяло участь 50 відсотків виборців. Але дані екзит-полів, що їх провели провідні румунські соціологічні служби, свідчать, що проголосувало лише близько 46 відсотків виборців.

«Вогонь демократії і далі горить! – сказав по закритті виборчих дільниць пан Басеску. – Румуни відкинули державний переворот 256 депутатів парламенту під проводом прем'єра Віктора Понта та голови сенату Кріна Антонеску... Сьогоднішній референдум стосувався не Траяна Басеску, це був референдум за європейський шлях і проти державного перевороту».

Ліва більшість у парламенті звинувачувала Басеску у перевищенні повноважень, але сам президент уважає дії опонентів помстою за боротьбу з корупцією. Басеску й опозиційна парламентська Демократично-ліберальна партія, що його підтримує, закликали румунів до бойкоту референдуму.

Офіційні результати стануть відомими, коли їх підтвердять ЦВК та Конституційний Суд.

(Екзит-поли – на користь президента Румунії // euronews (<http://ua.euronews.com/2012/07/30/romanian-president-survives-crucial-vote>). – 2012. – 30.07).

Прем'єр-міністр Румунії Віктор Понта заявив, що не буде шукати конфронтації з президентом Траяном Басеску. Бо вважає, що в політичному сенсі той вже у відставці.

Референдум про імпичмент президенту провалився, бо у голосуванні, за попередніми даними, взяли участь менше необхідних 50% виборців. Однак на думку аналітиків, питання про легітимність президента залишається. Адже 87 % тих, хто проголосували, а це близько 7 мільйонів людей, висловилися за відставку Басеску.

«Нормальною реакцією в нормальній країні за таких умов для президента було б піти у відставку. Як, скажімо, колись вчинив Шарль де Голль після референдуму у Франції. Але я не думаю, що так вчинить Траян

Басеску. Румунія – інша країна, тут недостатньо демократичних традицій та відсутні правила гри», – вважає місцевий політолог Стеліан Танасе.

Прем'єр Віктор Понта сказав, що не буде ініціювати ще одного плебісциту, а зосередить зусилля на перемозі своєї партії на парламентських виборах восени.

Президент продовжить виконувати свої обов'язки до 2014 року, на який заплановані вибори. Це вже другий референдум про імпічмент Траянові Басеску. У 2007 році парламент також звинуватив його у порушенні конституції та зловживанні владою. Той референдум також було визнано недійсним через низьку явку.

(Румунія: прем'єр каже, що не буде конфліктувати з президентом // euronews (<http://ua.euronews.com/2012/07/30/romania-referendum-basescu-row-far-from-over>). – 2012. – 30.07).

Президент Румунії Траян Басеску заявив, що избиратели «отвергли переворот» и не поддержали инициативу о его импичменте, на котором настаивает парламент.

Явка на референдуме за три часа до закрытия участков составила 37,67 процента, а для того, чтобы голосование состоялось, необходимо участие более половины граждан Румынии. Всего принять участие в голосовании могли более 18 миллионов зарегистрированных избирателей.

Небольшая явка объясняется, по мнению агентства, с одной стороны, сильной жарой, установившейся на большей части Румынии, а с другой – тем, что граждане разочаровались как в президенте, так и в его оппонентах с премьер-министром Виктором Понтой во главе.

Напомним, парламент Румынии вынес импичмент Басеску 6 июля. Победивший на майских парламентских выборах Социал-либеральный альянс обвинил президента во вмешательстве в деятельность правительства, покровительстве коррупции и других нарушениях закона. Решение парламента утвердил Конституционный суд страны.

В 2007 году парламентарии также пытались отправить в отставку Басеску, который занимает президентский пост с 2004 года. Тогда более 75 процентов граждан проголосовали против импичмента.

(Президент Румынии заявил, что референдум об импичменте провалился // Корреспондент.net (<http://korrespondent.net/world/1377329-prezident-rumynii-zayavil-chto-referendum-ob-impichmente-provalilsya>). – 2012. – 30.07).

Доля президента Румунії Траяна Басеску – в руках Конституційно-

го суду. Згідно з даними волевиявлення, Басеску уникнув усунення з посади, бо на дільниці прийшло менше половини виборців. Однак понад 87 % з них проголосували за імпічмент. Це дає опонентам Басеску додатковий козир у боротьбі.

«Конституційному суду дістався важкий тягар. Цього не мало статися. Адже, згідно з результатами, Траян Басеску і так повинен був піти», – заявив виконавач обов'язків президента та голова Сенату Крин Антонеску.

Імпічменту Траян Басеску уникнув вже вдруге за 8 років президентства. Він вважає, що референдум підтвердив демократичний курс Румунії. Однак прем'єр країни Віктор Понта, чия партія й ініціювала референдум, закликає суд зважити на дані перепису населення, згідно з якими осіб, що мають право голосу у Румунії, насправді менше, аніж було зареєстровано для участі у референдумі. Якщо слідувати його арифметиці, за імпічмент Басеску висловилися 8,5 з 16 мільйонів румунів, тобто більше половини. В будь-якому разі, противники президента обіцяють прийняти рішення Феміди, яким би воно не було.

(Румунія: остаточну крапку в долі Басеску поставить суд // euronews (<http://ua.euronews.com/2012/08/01/fresh-attempts-made-to-oust-romanian-president>). – 2012. – 01.08).

Конституційний суд Румунії ухвалить рішення щодо результатів референдуму про імпічмент президенту країни 31 серпня. Суд має підтвердити результати плебісциту чи визнати його таким, що не відбувся. Відсторонити Траяна Басеску від влади прагне лівоцентристська урядова коаліція. «Проведення референдуму, ініційованого кабінетом міністрів, знищує авторитет Румунії. І те, що відбулось на цьому референдумі має стати останньою подією такого роду», – заявив Траян Басеску. Напочатку липня парламент Румунії оголосив президенту, який перебуває при владі другий термін поспіль, імпічмент.

Опоненти Басеску підготували детальний звіт про його діяльність і звинуватили у порушенні конституції. Однак за офіційними даними, явка на референдумі не перевищила 50 %. Тож голосування мають визнати недійсним. При цьому понад 80 % тих, хто голосував висловились за відставку Басеску.

(Долю Басеску вирішать в останній день літа // euronews (<http://ua.euronews.com/2012/08/03/romania-brings-forward-impeachment-hearing>). – 2012. – 03.08).

Голова Європейської комісії Жозе Мануель Баррозу висловив глибоке занепокоєння у зв'язку з ймовірними випадками залякування суд-

дів у Конституційному суді Румунії.

У листі до румунського прем'єр-міністра Віктора Понти, Баррозу закликав уряд країни надати суду точні дані перепису населення. Інформація про кількість населення потрібна суддям для того, щоб винести рішення про те, чи дійсні результати референдуму про імпічмент президента країни Траяну Бесеску. Суд повинен визначити, чи досягла явка на референдумі необхідних 50 % населення.

Наприкінці липня в Румунії пройшов референдум про імпічмент президентіві країни Траяну Бесеску, який було визнано таким, що не відбувся, через низьку явку. При цьому більше 80 % тих, хто проголошував, підтримали усунення Бесеску з президентського поста.

Раніше, на початку липня, румунський парламент тимчасово припинив повноваження Бесеску, звинувативши його в перевищенні влади при введенні заходів жорсткої бюджетної економії у 2010 році.

(Єврокомісія: у Румунії залякують суддів конституційного суду через референдум про імпічмент президентіві // ВГОЛОС (<http://vgolos.com.ua/svit/news/891.html>). – 2012. – 11.08).

Судді Вищої касаційної палати Румунії вилучили у Конституційного суду ряд документів, в тому числі, виборчі списки громадян, зареєстрованих на референдумі 29 липня щодо імпічменту Траяну Бесеску.

Про це повідомило Публічне міністерство Румунія (орган судової влади, заснований в 1993 році). «З Конституційного суду були вилучені копії протоколів з виборчими списками учасників референдуму щодо імпічменту Траяну Бесеску від 29 липня для проведення відповідних перевірок», говорить в повідомленні міністерства. Крім цього, як зазначається, в цілях звірки даних будуть вилучені і виборчі списки від Національного виборчого агентства.

«У Конституційного суду є в розпорядженні списки виборців, надані Національним бюро статистики, а також інформація з МВС від 1 серпня, і на цій основі можна буде винести відповідний вердикт відносно референдуму», зазначається в повідомленні Публічного міністерства.

Як повідомляло агентство, Конституційний суд Румунії після референдуму щодо імпічменту Траяну Бесеску зажадав від компетентних органів оновлені дані про громадян, внесених у виборчі списки.

Згідно з даними Центрального виборчого бюро Румунії, явка на референдумі 29 липня склала трохи більше ніж 46 % при необхідному мінімумі в 50 % плюс один голос для визнання референдуму таким, що відбувся. Очікується, що остаточне рішення за результатами референдуму КС винесе 12 вересня.

(Вища касаційна палата Румунії вилучила у КС документи референдуму щодо імпичменту президенту // Євроантлантична Україна (http://www.ea-ua.info/news.php?news_id=20489&news_show_type=1. – 2012. – 14.08).

Конституционный суд Румынии во вторник, 21 августа, принял решение о признании референдума об импичменте президенту страны Трояну Бэеску несостоявшимся.

В начале июля парламент Румынии вынес импичмент Бэеску, который находится у власти уже второй срок подряд. За отстранение его от должности проголосовали 258 из 432 депутатов, против – 114.

Инициатором процедуры отстранения правоцентриста Бэеску от должности стала оппозиционная левоцентристская коалиция, которая подготовила подробный доклад о его деятельности за последние два года пребывания на посту главы государства и обвинила политика в нарушении конституции.

По данным румынских властей, в ходе народного волеизъявления за отстранение главы государства от должности выступили более 87 % избирателей. Однако итоги референдума были признаны недействительными, так как процент явки составил около 46 %, тогда как для того, чтобы референдум был признан состоявшимся, в нем должны принять участие не менее половины населения, имеющего право голоса.

Оппозиция заявила, что число румынских избирателей накануне плебисцита было завышено властями, что и привело к признанию волеизъявления недействительным.

В Конституционный суд был подан иск с требованием учитывать при принятии решения о действительности референдума данные прошлогодней переписи населения, которые пока официально не использовались.

После этого судьи КС затребовали дополнительную документацию с данными о численности жителей Румынии, имеющих право голоса. В ходе проверки документации предстояло уточнить списки избирателей с учетом обновленной информации о тех, кто умер, лишился права голоса или румынского гражданства.

В итоге Конституционный суд Румынии прекратил установленную законом процедуру объявления импичмента президенту Бэеску. Теперь, как ожидается, Бэеску сможет полностью отбыть на посту президента второй пятилетний срок, который начался в 2009 году.

Главный политический оппонент президента премьер-министр Понта ранее заявил, что примет любое решение Конституционного суда, однако

не уточнил, какие меры политической борьбы будут применены в случае, если результаты референдума будут признаны недействительным.

В 2007 году оппозиция уже объявляла Бэеску импичмент, обвиняя его в нарушении конституции и проявлении «тоталитарных наклонностей». Однако тогда в референдуме участвовали немногим более 30 % из более 18 миллионов граждан, имеющих право голоса. Из них 74 % проголосовали против импичмента.

(Импичмент президента Румынии провалился // Polittech (<http://polittech.org/2012/08/22/impichment-prezidenta-rumynii-provalilsya/>). – 2012. – 22.08).

МАЛИ

Страны Евросоюза и США выступили с осуждением организаторов и исполнителей военного переворота в Мали. 22 марта в этой африканской стране повстанцы напали на президентский дворец и после интенсивной перестрелки с гвардейцами взяли контроль над государственным радио и ТВ. Затем лидер мятежников объявил в столице – городе Бамако – комендантский час и закрыл все границы Мали.

Мятеж в западноафриканской стране Мали подняли солдаты и младшие офицеры, которые были недовольны уровнем снабжения армии и ведением борьбы правительства против мятежных туарегов на севере страны. После переворота в Бамако начались погромы: лидеры путча оказались не в состоянии обуздать бунтовщиков. В частности, мародеры разграбили президентский дворец.

Повстанцы, именующие себя комитетом по восстановлению демократии и государства (CNRDR) закрыли границы, заморозили действие конституции и пообещали передать власть избранному правительству, «как только установятся национальное единство и территориальная целостность».

Мятежники избрали своим лидером капитана Амаду Санго. Он объявил о создании правящего Национального комитета по восстановлению демократии и воссозданию государства, а также пообещал вскоре провести свободные выборы. Свергнутый президент Амаду Туре находится на одной из военных баз, не перешедших под контроль мятежников. (...)

(...) В последние месяцы сражения в Мали стали намного более тяжелыми, поскольку туареги получили подкрепление из числа тех, кто ранее воевал на стороне Муаммара Каддафи в Ливии. Благодаря этому туареги добились значительных успехов, в частности, захватили один

из городов у границы с Алжиром. Многие африканские страны осудили переворот. Африканский союз (АС) назвал путч «значительным препятствием для Мали», а Франция объявила о прекращении любого сотрудничества с Мали до восстановления там законной власти.

Россия и страны Запада также призвали враждующие стороны к переговорам. **«Мы призываем к немедленному восстановлению конституционного правления в Мали, включая возвращение армии под контроль гражданского руководства и уважения к демократическим институтам и традициям»**, – говорится в заявлении США.

(США и Евросоюз осудили военный переворот в Мали // DELFI (<http://ru.delfi.lt/abroad/global/ssha-i-evrosoyuz-osudili-voennyj-perovorot-v-mali.d?id=57132687>). – 2012. – 23.03).

Мятежные военные Мали отстранили от власти избранное демократическим путем правительство президента Амаду Тумани Туре из-за недовольства реакцией властей на восстание туарегов.

Захватив президентский дворец и здание государственной телерадиокомпании, военные объявили, что в стране произошел переворот, закрыли границы и отменили действующую конституцию. Несколько министров были арестованы, однако сам президент Туре находится на свободе и в безопасности. Переворот случился всего за несколько недель до того, как президент должен был сложить с себя полномочия – на следующий месяц были намечены президентские выборы.

С момента получения независимости от Франции в 1960 году Республика Мали была одним из наиболее стабильных государств в Африке, служа наглядным примером для других стран, находящихся на этапе становления демократии. Недавние события вызвали резкое осуждение со стороны соседних и дружественных государств, а также других членов международного сообщества.

Соединенные Штаты также осуждают военный переворот в Мали. Мы присоединяемся к Африканскому Союзу, Экономическому сообществу стран Западной Африки и другим международным партнерам в их призывах к безотлагательной мирной передаче власти гражданскому руководству, чтобы выборы в стране могли пройти по ранее намеченному графику. Политические конфликты следует решать с помощью избирательных бюллетеней, а не оружия.

Мы поддерживаем законно избранное правительство президента Туре. Мали – самое демократическое государство в Западной Африке, и его политические институты следует уважать.

(США осуждают военный переворот в Мали // Голос Америки
 (<http://www.golos-ameriki.ru/content/mali-03-28-2012-144605155/665229.html>). – 2012. – 28.03).

Свергнутый президент Мали Амаду Тумани Туре решил покинуть страну после того, как по стране прокатилась волна арестов известных политиков. Экс-президент направился в столицу Сенегала Дакар несмотря на то, что военные, совершившие в Мали переворот, освободили всех арестованных ими чиновников и офицеров, среди которых оказалось немало сторонников бывшего главы государства.

Ранее сообщалось, что Туре, подавший в отставку 9 апреля, находится в посольстве Сенегала в малийской столице Бамако.

17 апреля, военные в Мали арестовали десятки высокопоставленных чиновников, включая бывшего премьер-министра страны. Причины ареста не сообщались. Действия хунты вызвали волну критики со стороны международного сообщества. В частности, Евросоюз потребовал немедленного освобождения арестованных.

В ночь с 21 на 22 марта в Мали произошел мятеж. Военные Мали, недовольные реакцией властей на восстание туарегов на севере страны, отстранили Туре от власти, а руководство государством на себя взял капитан Амаду Саного. В середине апреля Саного передал власть главе Национального собрания Мали (парламента) Дионкунде Траоре, который будет возглавлять временное правительство до избрания новых властей.

Племена туарегов после военного переворота на севере Мали еще больше активизировались, взяв под контроль крупнейшие города севера страны.

(Свергнутый президент Мали бежал в Сенегал // DELFI (<http://ru.delfi.lt/abroad/global/svergnutyj-prezident-mali-bezhal-v-senegal.d?id=58343370#ixzz256yLZ3SB>). – 2012. – 20.04).

Повстанцы-туареги и исламисты из группировки «Ансар ад-Дин» в Мали решили объединить силы и создать собственное независимое государство на севере страны. О заключении союза между туарегами из Национального движения за освобождение Азавада и группировкой «Ансар ад-Дин» стало известно в субботу, 26 мая. Соглашение было подписано в столице самопровозглашенного государства Азавад Гао.

Повстанцы в лице туарегов и представителей «Ансар ад-Дин» захватили северную часть Мали в конце марта 2012 года. До настоящего времени группировкам не удавалось установить правила совместного контроля над захваченной территорией.

Туареги долгие годы выступали за создание независимого государства на севере страны. Представители группировки «Ансар ад-Дин» заявляли, что планируют превратить Мали в исламистское государство, основанное на законах шариата. Каким представители двух группировок видят новое независимое государство, пока неизвестно.

«Ансар ад-Дин» известна своими связями с североафриканским отделением террористической сети «Аль-Каеда». (...)

В конце марта 2012 года, когда север Мали перешел под контроль повстанцев, в столице страны Бамако произошел переворот: военная хунта свергла президента страны Амаду Тумани Туре. Военные объяснили захват власти тем, что глава государства оказался не в состоянии подавить восстание туарегов. Страны Запада и африканские соседи Мали, угрожая всевозможными санкциями, потребовали передать власть гражданскому правительству, и хунта согласилась на компромиссный вариант. Временным руководителем страны назначили спикера парламента – соратника экс-президента.

Единства насчет того, кто должен управлять страной, в Бамако до сих пор нет. Отчасти поэтому повстанцы на севере страны не получают серьезного отпора от правительственных войск.

(В Мали туареги объединились с радикальными исламистами // DELFI (<http://ru.delfi.lt/abroad/global/v-mali-tuaregi-obedinilis-s-radikalnymi-islamistami.d?id=58801549>). – 2012. – 27.05).

МАЛЬДИВИ

Президент Мальдив Мохамед Нашид объявил, выступая 7 февраля в эфире телевидения, о своей отставке. Нашид ушел в самый разгар антиправительственных выступлений, вылившихся в мятеж полицейских, которые 7 февраля захватили здание телецентра в столице страны и потребовали отставки главы государства.

В телеобращении к нации Нашид заявил, что если бы он остался у власти, ему пришлось бы применить силу против собственного народа. Президент передал властные полномочия вице-президенту Мохамеду Вахиду Хассану Манику. В ближайшее время в столице государства городе Мале пройдет встреча оппозиции, на которой будет обсуждаться вопрос о выборах нового главы государства.

Напомним, утром 7 февраля мальдивские военные разогнали в столице демонстрацию сотрудников полиции, открыв по ним стрельбу резиновыми пулями. Возмущение стражей правопорядка вызвал приказ президента прекратить охрану демонстраций сторонников и противников правительства, продолжающихся уже месяц. Сразу после того, как полицейские подчинились приказу, и ушли с улиц, между демонстрантами начались столкновения. Волнения на Мальдивах начались в январе, когда был арестован судья, который освободил активиста оппозиции, задержанного властями без ордера.

(Переворот на Мальдивах: президент ушел в отставку // Главред (<http://glavred.info/archive/2012/02/07/114305-8.html>). – 2012. – 7.02).

Новый президент Мальдивской республики Мохамед Вахид Хассан Манику приведен к присяге. Новый президент Мальдив, занявший пост главы государства после ухода Мохамеда Нашида в отставку, поблагодарил своего предшественника за смелое решение, которое позволило «предотвратить кровопролитие в стране». Нашид совершил благородный поступок, заявил Хассан. Хассан, ранее занимавший пост вице-президента, поделился своими планами на ближайший год. Политик обещал гражданам спокойный переход к власти и соблюдение законности в стране. Он также заявил о намерении создать единое национальное правительство и провести запланированные на 2013 год президентские выборы.

В свою очередь партия экс-президента страны Нашида – Демократическая партия Мальдив – обвинила оппозицию во главе с Хассаном в проведении государственного переворота. По их словам, оппозиция, при поддержке полиции и военных, поставила Нашида перед ульти-

матумом – мирный уход либо же военные действия, во время которых могли погибнуть сотни людей.

(...) Нашид покинул свой пост после нескольких недель гражданского протеста, вызванных скандалом по делу о коррупции в полицейских и военных кругах. Выступления оппозиции вспыхнули с новой силой после того, как экс-президент распорядился арестовать главу Уголовного суда страны Абдулла Мохаммеда, которого он обвинил в исполнении распоряжений экс-президента Мальдив Момуна Абдулла Гаюма, который сейчас возглавляет оппозицию. Отметим, что полиция отказалась исполнять приказы руководства страны и встала на сторону оппозиции.

(...) Мальдивы стали очередной страной в списке исламских государств, где проходят массовые антиправительственные выступления. Участники акций протеста требовали отставки президента Мальдивской Республики Мохамеда Нашида. Последний пришел к власти в 2008 году в результате первых за 30 лет открытых выборов.

(Новый президент Мальдив принял присягу // Экспертный Центр ICES (<http://www.elections-ices.org/russian/news/textid:14014/>). – 2012. – 08.02).

Уголовный суд Мальдив выдал ордера на арест ушедшего в отставку президента Мухаммеда Нашида и экс-главы Минобороны республики, сообщил высокопоставленный представитель центристской Демократической партии Адам Маник. «Были выданы ордера на арест Нашида и бывшего министра обороны», – сказал Маник. (...)

Как сообщалось, экс-президент подал в отставку после беспорядков, начавшихся в стране. Однако затем он заявил, что он не хотел уходить и подал в отставку «под дулом пистолета». По его словам, на Мальдивах произошел государственный переворот. Тем временем, в стране был приведен к присяге новый президент Мухаммед Вахид Хасан Манику.

Беспорядки начались в стране после того, как Нашид отдал распоряжение военным арестовать высокопоставленного судью по уголовным делам. Экс-президент обвинил судью в том, что он работает на бывшего президента Мальдивской Республики Момуна Абдулу Гаюма. Силы оппозиции сочли решение Нашида незаконным и провели акции протеста. Впоследствии к ним присоединились полицейские, выступившие против властей.

(На Мальдивах, где произошел переворот, суд арестовал экс-президента // Подробности (<http://podrobnosti.ua/power/2012/02/09/819516.html>). – 2012. – 09.02).

**Погляд аналітиків:
ВІДСТАВКА, ІМПІЧМЕНТ
ТА УСУНЕННЯ ПРЕЗИДЕНТІВ У 2012 Р.:
ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ**

Упродовж семи місяців 2012 р. у світі відбулося вісім подій пов'язаних з усуненням президентів від влади. Так, в шести країнах світу керівники держав залишили свої посади різними шляхами як конституційними – через імпічмент і відставку, так і незаконними – унаслідок державного перевороту. У двох випадках глави держав вдалися до таких дій добровільно, щоб не позбутися влади через імпічмент. У трьох випадках вони пішли з посади не з власної волі: в одному через імпічмент, а у двох – унаслідок державного перевороту. Тільки один – президент Румунії – Троян Бесеску вдруге у своїй політичній кар'єрі і житті пройшов випробування імпічментом через все-народний референдум і залишився на вищій державній посаді. А президент Сербії пішов з вищої державної посади з власної ініціативи. Поки що залишається виконувати свої повноваження Президент Сирії Башар Асад, хоча становище його є тривким.

У регіонально-географічному вимірі ці події охопили більшість континентів світу. Зокрема в Європі передчасно і фактично добровільно покинули свої посади президенти ФРН, Угорщини і Сербії, відповідно – це Крістіан Вульф, Пал Шмітт та Борис Тадич. У Латинській Америці унаслідок імпічменту проведеного парламентом Парагваю з посади глави цієї країни було усунено президента – Фернандо Луго. В Азії під час так званого «тихого» перевороту, організованого опозицією за підтримки військових і поліції, посади позбувся Президент Мальдів (острівної держави в Індійському океані) – Мохамед Нашид. На Африканському континенті майже аналогічно – унаслідок військового перевороту, але за більш гострої внутрішньополітичної кризи, був усунений глава Малі – Амаду Тумані Туре. Отже, одні лідери пішли цілком очікувано, а інші непередбачено чим викликали велику зацікавленість у світовій громадськості і ЗМІ. З огляду на це, ми здійснили спробу проаналізувати причини, особливості та наслідки цих подій у семи країнах: Федеративній республіці Німеччині (ФРН), Угорщині, Сербії, Парагваї, Румунії, Малі та Мальдійських островах.

Німеччина (ФРН). У лютому нинішнього року Президент Німеччини Крістіан Вульф змушений був залишити свою посаду унаслі-

док корупційного скандалу, в центрі якого він опинився. У відставку він пішов після того як прокуратура Ганновера подала клопотання до Бундестагу щодо позбавлення його імунітету від кримінального переслідування через підозри в корупції. Офіційно у телезверненні до народу Вульф заявив, що не може ефективно виконувати свої повноваження президента країни, оскільки довіра німецького народу до нього була серйозно підірвана унаслідок останніх подій. При цьому він зазначив, що завжди діяв в межах закону і хоч робив помилки, але був чесним.^{1*} (*Президент Німеччини пішов у відставку // ТСН Новини ([http://tsn.ua/svit/prezident-nimechchini-pishov-u-vidstavku.html](http://tsn.ua/svit/prezident-nimechchini-pishov-u-vidstavku)). – 2012. – 17.02).*

Отже, К. Вульф пішов у відставку, але залишився впевнений у своїй правоті. Цим він показав, що його особисті переконання та інтереси важать менше, ніж інтереси країни.

Скандал навколо К. Вульфа виник після того як газета Bild опублікувала матеріал про низьковідсотковий кредит в розмірі 500 тисяч євро, який він брав у 2008 р. у дружини великого бізнесмена Егона Гіркенса. Після цього Вульф намагався запобігти оприлюдненню інформації з цієї справи у газеті Bild, залишивши погрози на автовідповідачі головного редактора видання. Згодом Вульф приніс журналістові вибачення. У ЗМІ також з'явилася інформація про автомобіль Audi, який політик взяв в оренду на дуже вигідних умовах, про його відпустки на віллах друзів і навіть звинувачення в тому, що він робив рекламу фірмі знайомого підприємця.

Спосіб відставки Вульфа не мав аналогів в історії Німеччини. Адже вперше було пред'явлено вимогу щодо скасування недоторканості носія найвищої посади в державі. У більшості випадків політики подають у відставку ще перед тим, як буде остаточно порушено авторитет посади та довіру до політичного класу загалом.

Нагадаємо, що Президент ФРН має обмежені повноваження, зокрема він позбавлений права вето на схваленні парламентом закони.

^{1*} Федеральний президент повинен користуватись бездоганим авторитетом і довірою. На відміну від інших країн, де президент може прямо впливати на рішення парламенту, втручатись у судочинство і навіть маніпулювати ним, в Німеччині влада президента є обмеженою. Насамперед, він є найвищим представником і повинен, як моральна інстанція, порушувати важливі дискусії про цінності у суспільстві, а також ініціювати розмови на найважливіші політичні теми.

Глава ФРН тільки підписує і перевіряє закони на відповідність їх Конституції країни.^{2**} Він здатний відхилити закон або запобігти його дії тільки шляхом не підписання документу, за умови, що в ньому є суттєві помилки. Відмова Президента оформити закон підлягає перевірці Федеральним конституційним судом. Тому оформлення закону Президентом ФРН – це своєрідна державно-нотаріальна дія, головним призначенням якої є засвідчення главою держави автентичності тексту. (*Паречина С. Г. Институт президентства: история и современность* (<http://uchebnik-besplatno.com/uchebnik-teoriya-politiki/pravo-veto.html>), – 2003).

У справі з Вульффом свою безпосередню функцію – інформувати суспільство, коли політика і політики надто зближуються із іншими групами інтересів, виконали ЗМІ. Журналісти поставили питання про корупційні дії Президента на порядок денний і разом з правосуддям довели свою незалежність.

Завдяки відставці Вульфа вдалося зберегти авторитет політичної еліти Німеччини, а також незалежність та надійність німецьких демократичних інституцій, які користуються великою повагою у світі. (*Шиффер У. Головний редактор DW: Вульфф відступив під тиском незалежних правосуддя та журналістики // ТелеКритика* (http://www.telekritika.ua/daidzhest/2012-02-19/69706?theme_page=2030&), – 2012. – 19.02).

Скандал навколо К. Вульфа створив для канцлера А. Меркель (його соратниці по Християнсько-демократичній партії, що входить до урядової коаліції) низку проблем, але він не став серйозною політичною кризою як для правлячої коаліції, так і для всієї Німеччини.

Угорщина. Навесні 2012 р. Президент Угорщини – Пал Шмітт унаслідок політичного скандалу добровільно залишив посаду глави держави після того як його докторська дисертація 20-літньої давнини була визнана плагіатом, а його позбавили докторського ступеня. (*Чернега А. Президент ушел из-за плагиата // Всё о Европе* (<http://www.euromag.ru/hungary/19867.html>), – 2012. – 02.04).

Пал Шмітт став першим президентом у посткомуністичній Угорщині, який увійшов в історію достроковою відставкою. Скандал сприяв падінню його політичного рейтингу з 49 %, з часу вступу його на посаду в червні 2010 р., до 30 % у березні квітні 2012 р. Це най-

^{2**} Однак остання функція Президента ФРН також номінальна, оскільки за порушенням Конституції безпосередньо стежить Федеральний конституційний суд.

нижчий показник серед колишніх лідерів цієї країни за всю новітню історію країни. За таких обставин 69-річний П. Шмітт офіційно заявив, що його особисті проблеми стали причиною розколу угорського народу, а це суперечить Конституції Угорщини, де зазначено, що президент уособлює єдність нації, тому його обов'язок – припинити служіння народу.

Причини відставки П. Шмітта носять більш глибокий характер і пов'язані не тільки з моральним чинником – плагіатом його дисертації. Президент не зміг зблизитися з виборцями, які стали називати його «маріонеткою» прем'єра В. Орбана. Адже глава держави затверджував спірні закони, хоча під час інавгурації обіцяв стати «двигуном» реформ уряду. Так Шмітт схвалив нову Конституцію і понад 300 нових законів, частина з яких спровокувала суперечки Угорщини з міжнародними партнерами й ускладнила або блокувала доступ країни до фінансової допомоги, що надається Євросоюзом (ЄС) та Міжнародним валютним фондом (МВФ) для запобігання нової кризи. Хоча в листопаді 2011 р. Угорщина запросила у МВФ 15–20 млрд дол. строком на три-чотири роки.

Міжнародні агентства Moody's і Standard & Poor's понизили кредитні рейтинги Угорщини до рівня, що підірвав довіру інших інвесторів до країни. Як наслідок угорський уряд продавав державні облігації за процентною ставкою вище 9 %, що розцінюється як не підтримуваний рівень.

У січні 2012 р. ЄС піддав критиці кілька нових законодавчих актів. Це насамперед: закон, який надає право уряду Угорщини погоджувати призначення віце-президентів національного Центрального банку (згідно з європейськими договорами, центробанки країн ЄС повинні бути повністю незалежні); указ про зниження віку виходу на пенсію для суддів з 70 років до 62 років (на думку експертів, він був прийнятий, щоб допомогти владі позбутися невідгідних суддів або нав'язати їм свої вимоги) та скасування посади незалежного експерта із захисту особистих даних.

Угорський уряд В. Орбана стали критикувати за авторитаризм, який дорого обходиться Угорщині, обтяженій боргами, що перевищують 85 % національного ВВП. *(Закиянов Д. Президент Венгрии ушел с позором // Экономические известия (<http://world.eizvestia.com/full/президент-венгрии-ushel-s-pozorom>). – 2012. – 03.04).*

Отже, відставка президента Угорщини на відміну від президента Німеччини була зумовлена не тільки морально-етичними, а й політичними чинниками, що явно виходили за межі внутрішньої політики країни.

На відміну від Президента ФРН глава Угорщини має значно більші повноваження, зокрема володіє правом вето. Саме діяльність Шмітта

в цьому контексті й спричинила його відставку на відмінну від президента ФРН. Останній не міг завдати економічної і навіть значної політичної шкоди державі своїми діями порівняно з керівником Угорщини.

Сербія. На відміну від К. Вульфа і П. Шмітта Президент Сербії Борис Тадич оголосив про свою відставку (4 квітня) за власним бажанням без будь-якого політичного і громадського тиску.^{3*} Своєю відставкою з поста глави держави він скоротив свій мандат майже на 11 місяців (офіційний термін його президентства закінчувався в лютому 2013 р.). Дострокове припинення повноважень Б. Тадича – це політичний маневр (технологія) завдяки якому він хотів посилити на парламентських виборах свою непопулярну в країні Демократичну партію і сподівався на особисту перемогу. Адже згідно з опитуванням громадської думки він ще залишався популярним політиком. Щоправда, в рейтингу популярності на початку року Тадич займав перше місце з 17 %, випереджаючи свого головного суперника Ніколича на 1%. Без результатів цих опитувань Б. Тадич навряд чи пішов би на такий крок. *(Тадич своєю відставкою вирішив послити Демпартії Сербії, вважає експерт // VEETOS Гарячі новини (<http://beetos.ru/tadych-svojeju-vidstavkoju-vyrishyv-posylyty-dempartiji-serbiji-vvazhaje-ekspert/>). – 2012. – 18.04).*

До того ж, переобранню Б. Тадича мало сприяти отримання Сербією 1 березня 2012 р. статусу офіційного кандидата на вступ до Євросоюзу. *(Відставка президента Сербії підвищує його шанси на новий термін – експерт // VEETOS Гарячі новини (<http://beetos.ru/vidstavka-prezydenta-serbiji-pidvyschuje-joho-shansy-na-novyj-termin-ekspert/>). – 2012. – 18.04).*

Цьому слугував і задум Тадича – провести голосування парламентських і президентських виборів в один день, щоб заощадити кошти і, за несприятливої в країні економічної ситуації, посприяти підвищенню свого особистого рейтингу. А головне, політтехнологи сподівалися, що виборець, який голосуватиме за популярного Тадича, в бюлетені для парламентських виборів автоматично поставить галочку напроти його партії. Але плани політтехнологів не справилися, поразки на виборах зазнав як президент, так і його пар-

^{3*} Обов'язки глави держави до затвердження нового президента перейшли до Співкера парламенту *Славіца Джукіч-Деянович*. Президентські вибори були призначені на 6 травня одночасно з парламентськими та місцевими виборами.

тія. *(Ушел, чтобы вернуться. Борис Тадич досрочно покинул пост президента Сербии // Лента Ру (<http://lenta.ru/articles/2012/04/06/serbia>). – 2012. – 06.04).*

Серед головних причин поразки – непопулярна політична діяльність Тадича на посаді Президента і Демпартії в складі урядової коаліції узгоджувалася. Вони разом сприяли: визнанню де-факто Косово і готували таке визнання де-юре, підготовці платформи для відділення Воєводини, а також – погіршенню економічного стану Сербії. Як наслідок, непопулярність партії в народі вплинула й на рейтинг президента, а не навпаки.

На думку російського експерта Філімонової, хоч Захід і підтримував політичний курс Б. Тадича, проте Брюссель і Вашингтон зробили ставку на Томіслава Ніколича (головний конкурент Тадича на президентських виборах), який мав аналогічну в зовнішньополітичному плані програму й абсолютно ідентичний пріоритет – вступ Сербії в ЄС. Тобто на президентських виборах переміг той кандидат, на якого зробив ставку Захід. Народ тут нічого не вирішував, як і в багатьох інших країнах. *(Аналбаева А. «Все пешум Запад» // Взгляд (<http://vz.ru/politics/2012/4/4/508615.html>). – 2012. – 04.04).*

Парагвай. У ніч з 22 на 23 червня 2012 р. верхня палата Конгресу (парламенту) Парагваю проголосувала за імпічмент Президента країни Фернандо Луго Мендеса. Рішення підтримали 39 сенаторів проти чотирьох. Сенатори і депутати визнали, що Луго винен у загибелі 17 осіб (близько 100 осіб поранено) унаслідок зіткнення (15 червня) поліції і безземельних селян. Останні самовільно захопили землю парагвайського політика в провінції Каніндейу на сході країни, а правоохоронці хотіли їх звідти витіснити. На думку захисників фермерів, власник землі одержав її від держави незаконно. Луго відправив у відставку главу міністерства внутрішніх справ, але це не сприяло розв'язанню внутрішньополітичної кризи.

Законодавці Парагваю пояснюють своє рішення намаганням запобігти подальших зіткнень і кровопролиття. Президент погодився з цим і без спротиву прийняв свою відставку, але назвав її «парламентським переворотом», який базувався на недостатній кількості доказів. Журналістам він заявив, що «в політиці можливо все».

Ф. Луго, який став президентом країни у 2008 р., хотів реалізувати свою передвиборчу програму, що передбачала перерозподіл земель, оскільки 2% населення країни належить три чверті земельних угідь. Проте опозиційні партії, які контролюють Конгрес, забло-

кували спроби Луго гарантувати безземельним селянам доступ до ферм. У відповідь селяни вдалися до виступів і погрожували самовільним захопленням землі. Більшість політиків закликали главу держави піти у відставку, щоб уникнути кровопролиття. Але тоді Президент не погоджувався, оскільки не бачив для цього причин ні судового, ні політичного характеру. (*Президенту Парагвая объявлен импичмент за кровопролитие // NEWSLAND (<http://www.newsland.ru/news/detail/id/981928>). – 2012. – 22.06*).

Президентом Парагваю автоматично (згідно з Конституцією) став колишній віце-президент, який займатиме цю посаду до закінчення президентського терміну Луго, тобто до 2013 р.

Імпічмент президента Парагваю мав негативні зовнішньополітичні наслідки. Так, всі лідери латиноамериканських держав відмовилися визнати легітимною відставку Ф. Луго. Аргентина, Бразилія та Уругвай відкликали своїх послів з країни для термінових консультацій*.

США та Іспанія не стали відкрито висловлювати підтримку чи критику з приводу голосування в конгресі Парагваю, замість цього у своїх публічних заявах представники цих країн наполягають на дотриманні принципу демократії за будь-якого розвитку подій.

Одноставне неприйняття імпічменту Ф. Луго зумовлене тим, що латиноамериканські країни занадто тісно пов'язані між собою історично, економічно й культурно. Як наслідок, всі важливі події регіону – встановлення військових диктатур у 1960-і роки, хвиля демократизації у 1980–1990-і рр. ХХ ст. чи нинішня націоналізація ресурсів, починались в одній країні й відразу поширювалися на весь континент. Тому відставку президента Парагваю всі лідери Латинської Америки сприйняли як загрозу регіональній політичній стабільності і власному становищу.

4 * Президент Аргентини Крістіна Кіршнер відкрито заявила, що в Парагваї відбувся державний переворот, який її країна «не збирається підтримувати». Вона також пообіцяла, що південноамериканській торговий блок МЕРКОСУР вдасться до «відповідних заходів» у зв'язку з ситуацією в Парагваї. «Ніякого іншого президента». Президенти Еквадору і Венесуели, Рафаель Корреа і Уго Чавес, заявили, що не визнають іншого президента, крім Фернандо Луго і назвали його імпічмент «замахом на демократію», а сформований новий уряд нелегітимним і незаконним. Влада Колумбії, Мексики та Чилі заявили, що вони жалкують про те, що Луго не дали «досить часу, щоб підготуватися до свого захисту».

Крім того, привід для імпічменту непереконливий. На думку аналітиків, опозиція скористалася слабкістю лідера і реалізувала давно підготовлений план його усунення, щоб під час виборів 2013 р. привести до влади кандидата від консервативної партії Колорадо Орасіо Картеса.

Відставка Луго не виглядає, як рішення прийняте дорадчим шляхом, а більше схоже на те, що президент може бути усунений просто тому, що він непопулярний або приймає непопулярні рішення. *(Федякіна А. Лідери країн Латинської Америки критикують Парагвай // Российская газета (www.rg.ru). – 2012. – 24.06).*

Ф. Франко визнав, що імпічмент Луго став причиною серйозних ускладнень у відносинах із сусідніми країнами. Він заперечує звинувачення в державному перевороті, зазначаючи, що ніякого відступу від демократичних принципів не було, а всі процедури пройшли відповідно до конституції країни. Франко планує, що сформований новий уряд відновить всі контакти з сусідніми країнами в належний момент, а вони зрозуміють ситуацію в Парагваї. *(Лидеры стран Латинской Америки критикуют Парагвай // DDC Русская служба (http://www.bbc.co.uk/russian/international/2012/06/120620_paraguay_impeachment_reaction.shtml). – 2012. – 24.06).*

Румунія. Дещо схожою ситуація можна було спостерігати наступного місяця в Румунії. В липні 2012 р. парламент цієї країни вдруге в пострадянський період відсторонив від виконання обов'язків глави держави Президента Т. Бесеску і оголосив йому імпічмент. Вперше це відбулося навесні 2007 р., коли імпічмент був проголошений тому ж Т. Бесеску (керує країною з 2004 р., в грудні 2009 р. обраний на цю посаду вдруге) за порушення Конституції і прояв «тоталітарних нахилів». Але проведений плебісцит в 2007 р. не підтримав рішення парламенту і залишив главу держави на посаді.

Імпічмент 2012 р. був ініційований лівоцентристською коаліцією, яка звинуватила правоцентриста Бесеску у перевищенні своїх службових повноважень під час проведення політики жорсткої економії, зокрема за призначення на ключові посади своїх політичних союзників, за активне втручання в діяльність різних установ, а також використання спецслужб для боротьби з опонентами. Т. Бесеску відкинув усі звинувачення і закликав виборців голосувати проти імпічменту, а потім – бойкотувати референдум. Він стверджував, що став жертвою державного перевороту і політичної вендети його противників, які мають намір захопити контроль над фондами Євросоюзу і юридичної системи. *(Яшлавский А. Президента Румынии довели до импичмента // Москов-*

ський комсомолец (<http://www.mk.ru/politics/article/2012/07/29/730726-prezidenta-rumynii-doveli-do-impichmenta.html>). – 2012. – 29.07).

Проведені напередодні референдуму опитування показали, що дві третини румунців були готові голосувати за відставку глави держави. Але спроба парламенту Румунії відправити президента Т. Бесеску у відставку провалилася через низьку явку громадян на референдумі – 46 % за необхідних – більше 50 %.

Т. Бесеску вважає, що румуни відкинули державний переворот, організований 256 депутатами на чолі з прем'єром В. Понтієм і головою Сенату К. Антонеску (тимчасово виконуючим обов'язки президента) і підтримали курс на Європу. Громадяни позбавили референдум значущості, оскільки відмовилися брати в ньому участь. (*Президент Румунії избежал импичмента // Мировая политика* (<http://mir-politika.ru/821-prezident-rumynii-izbehal-impichmenta.html>). – 2012. – 15.08).

Головною причиною ігнорування референдуму виборцями став сезон відпусток. (*Президента Румунії Бээску от импичмента спасла низкая явка // Вестни Кавказа* (<http://vestikavkaza.ru/news/Prezidenta-Rumynii-Beseku-ot-impichmenta-spasla-nizkaya-yavka.html>). – 2012. – 30.07).

ЄС, до якого входить Румунія з 2007 р., піддав критиці окремі дії румунської владної коаліції щодо усунення президента, заявивши, що такі дії сприятимуть розмиванню демократії в країні. У виконавчому органі ЄС – Єврокомісії – розвиток подій в Румунії викликав серйозні сумніви щодо розуміння значення «верховенства закону в плюралістичній демократичній системі».

Республіка Малі. Не хотів покидати свої посади і лідер Малі – Амаду Туре. Адже він зробив чималий внесок у процес становлення демократії у своїй країні і мав авторитет серед широких верств населення.

Усунений шляхом військового перевороту Амаду Туре (генерал) у 1991 р. не допустив встановлення в Малі військової диктатури президента Траоре Муссу, хоча також вдався до силового захоплення влади.^{5*} Проте, наступного 1992 р. А. Туре передав владу цивільним, тим самим сприяв встановленню демократії в країні і отримав повагу та звання «солдата демократії». Як наслідок, двічі у 2002 і 2007 рр., не маючи власної політичної партії, Амаду Туре переміг на президентських виборах демократичним шляхом. Він завжди намагався заручитися як

^{5*} У 1991 р. Амаду Тумані Туре здійснив державний переворот після того, як сили безпеки вбили понад 100 учасників демонстрації за демократію.

найширшою підтримкою виборців. *(Криза в Малі: хто є хто? // BBC Україна (http://www.bbc.co.uk/ukrainian/politics/2012/04/120402_mali_crisis_dt.shtml). – 2012. – 02.04).*

Отже, демократія в Малі має порівняно нетривалу історію, а тому усунення президента від влади стало характерною рисою для держав зі слабким рівнем розвитку демократії.

При цьому, думки західних фахівців розійшлися щодо рівня розвитку демократії в Малі. Перші вважають Малі зразком демократії для всієї Західної Африки, другі наголошують, що подібно до інших країн Чорного континенту, тут процвітають клановість, корупція, nepotизм. Традиційні родоплемінні структури своєрідним чином інтегрувалися у вищі структури влади і надають малійській державі своєрідний колорит. *(Филиппов В. Р. Выборы в Мали: на что надеяться и чего опасаться? // Азия и Африка сегодня. – 2012. – № 3. – С. 35).*

Малі опинилася у стані безпрецедентної політичної кризи, однієї з найсерйозніших з 1960 р., коли ця західноафриканська країна здобула незалежність від Франції.

Безпосередні причини перевороту в Малі мали не тільки внутрішні, а зовнішні чинники.

Офіційно переворот 21 березня 2012 р. був організований офіцером середньої ланки – Амаду Санного у відповідь на у занадто м'яку реакцію президента на дії повстанців, насамперед – сепаратистів-туарегів, об'єднаних у два угруповання – Національний рух за звільнення Азавада (Північна територія Малі, де проживають туареги – найбідніший регіон світу) та ісламістську групу «Захисники віри» (Ansar Dine), яка не бореться за незалежність, але вимагає запровадження законів Шаріату, адже пов'язана з африканською гілкою Аль-Кайди в Ісламському Магрибі. У повстанні брали участь ще декілька дрібних угруповань. Всі вони мають різні цілі й суперечності, але час від часу об'єднуються для спільної боротьби, зокрема, для захоплення міста Тімбукту.

Захопивши північ країни представники Національного руху за незалежність Азаваду заявили, що припиняють збройну боротьбу і захищатимуть територію Азаваду заради свого народу.

Зовнішнім чинником, що сприяв повстанню і зокрема поваленню президента став минулорічний конфлікт в Лівії, в якому брало участь багато туарегів, як на боці полковника Каддафі, так і проти нього. Деякі повернулися звідти озброєними та навченими воювати, зокрема один з ватажків руху, Маліан Туарег, який воював на боці полковника М. Каддафі.

Унаслідок державного перевороту в Малі повстанці-туареги не

тільки захопили і контролюють північ країни, а й розширили підконтрольні їм території.

Тисячі біженців конфлікту з'явилися не тільки в самій Малі, але й в сусідніх Мавританії, Буркіна-Фасо, Алжирі та Нігері, ускладнивши там ситуацію, де і без того люди страждають від хронічного недоїдання. Як наслідок, сусідні держави застосували санкції і запровадили блокаду Малі. (*Криза в Малі: хто є хто? // BBC Україна (http://www.bbc.co.uk/ukrainian/politics/2012/04/120402_mali_crisis_dt.shtml). – 2012. – 02.04.*)

Отже, державний переворот в Малі зумовлений як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками перейшов межі внутрішнього конфлікту.

Мальдіви. Президент Мальдів Мохамед Нашид оголосив про свою відставку на початку лютого 2012 р. під час антиурядових виступів^{6*}, що вилилися в заколот поліцейських, які відмовилися виконувати наказ про придушення протестів і приєдналися до демонстрантів. Захопивши телецентр в столиці країни – місті Мале, вони закликали населення до повалення президента і вимагали його відставки. (*Президент Мальдив Мохамед Нашид ушел в отставку // Обозреватель (<http://obozrevatel.com/abroad/37504-prezident-maldiv-mohamed-nashid-ushel-v-otstavku.htm>). – 2012. – 07.02.*)

Протести на Мальдівах були спричинені таємним і незаконним арештом судді Верховного суду країни в січні поточного року, здійсненим за розпорядженням Президента. Суддя був звинувачений у політичній ангажованості та корупції за те, що звільнив активіста опозиції, заарештованого владою без ордеру. Керівництво країни вважало, що дії судді в юридичній площині були політично мотивовані. Але прокуратура країни визнала дії влади незаконними, оскільки вони не відповідали процедурі арешту високопоставленого чиновника. Звільнити суддю

6 *Демонстрації на Мальдівах були спричинені розпорядженням Нашида – заарештувати главу кримінального суду країни за те, що той визнав незаконним арешт опозиціонера (без ордеру), що виступав з критикою на адресу влади. Нашид звинуватив суддю у виконанні розпоряджень экс-президента Момун Абдул Гаюма. Суддя був заарештований за звинуваченнями у політичній ангажованості та корупції. Дії судді в юридичній площині були названі політично мотивованими. Водночас, в січні поточного року суд визнав незаконним арешт судді, оскільки він не відповідав процедурі, згідно з якою повинен був здійснюватися арешт високопоставленого чиновника. Антиурядові акції протесту проходили щодня і тривали понад три тижні.

Абдуллу Мохаммеда закликали також: віце-президент Союзу націй індійського океану, Верховний суд, Комісія з прав людини, а також глава відділу з прав людини ООН. *(Екс-президенту Мальдив грозить срок за незаконний арест судьи // Юридическая практика (<http://pravo.ua/news.php?id=0032325>). – 2012. – 17.07).*

У телезверненні до нації Нашид заявив, що якби він залишився при владі, йому довелося б застосувати силу проти власного народу. Він передав владні повноваження віце-президенту Мохамеду Вахід Хассану. *(Президент Мальдив ушел в отставку после массовых акций протеста // Фокус. Уа (<http://focus.ua/foreign/218273/>). – 2012. – 07.02).* Командування збройних сил Мальдівської республіки підтвердило, що колишній президент Мохамед Нашид залишив свою посаду добровільно, а не внаслідок військового перевороту. Проте у конфіденційній розмові Нашид заявив, що зробив це під тиском з боку військових. За його словами, в будівлі генерального штабу збройних сил, де він переховувався від поліцейських, знаходилися близько 18 співробітників поліції і офіцерів армії, які вимагали його усунення, погрожуючи застосувати зброю. «Я сприйняв це як погрозу» – зазначив Нашид. *(Бывший президент Мальдив объяснил, почему ушел в отставку // РИА Новости (<http://www.ria.ru/world/20120208/560295454.html>). – 2012. – 08.02).*

Зарубіжні агентства передавали, що опозиціонери за підтримки поліції і деяких військових змусили президента піти у відставку. Після його виступу державне телебачення почало транслювати пропаганду опозиціонерів.

Опозицію Мохамеду Нашиду складали, головним чином, громадяни, які зберегли лояльність до його попередника, 75-річного Момуна Абдулі Гаюма, який управляв Мальдівами упродовж 30 років. Також невдоволення владою висловлювали релігійні консерватори, які називали дії уряду антиісламськими.

У низці дій президента Нашида побачили ознаки авторитаризму.^{7*} Опозиціонери запевняли, що країна, всупереч побоюванням аналітиків, не повернеться до авторитарного управління і продовжить демократичні перетворення. Вони наполягають на тому, що на Мальдівах не було путчу, а Нашид був змушений піти, втративши підтримку народу

^{7*} На початку 2012 р. уряд видав указ про закриття сотень SPA-центрів і масажних салонів. Це розпорядження призвело до резонансного політичного скандалу, оскільки більшість оздоровчих центрів, що підлягали закриттю належали лідерам опозиції. Тоді Мохамед Нашид скасував прийняте владою рішення. Це викликало міжнародний резонанс.

через свою корупцію та порушення верховенства закону. Противники Президента стверджують, що він до останнього тримався за владу і попросив допомоги у Індії.^{8**} (*Президента Мальдив заставили уйти // УКРРУДПРОМ* (http://www.ukrrudprom.ua/digest/Prezidenta_Maldiv_zastavili_uyti.html). – 2012. – 08.02).

Водночас, екс-керівник Мальдів – Мохамед Нашид був першим демократично обраним президентом в історії цієї країни, яка отримала незалежність від Великобританії в 1965 р. У 2008 р. під час проведення перших в історії країни прямих президентських виборів, шляхом всенародного голосування, він переміг чотирьох інших кандидатів, серед яких тодішній президент-диктатор Момун Абдул Гайюм.

Тобто демократія Мальдів має ще меншу тривалість існування, порівняно з Малі. Крім того, якщо відсторонений від влади, екс-президент Малі – А. Туре перебуває на свободі на території своєї країни, то екс-президент Мальдівської Республіки М. Нашид був заарештований. Влітку йому висунули офіційні звинувачення в незаконному арешті судді Верховного суду країни. Звинувачення загрожують Нашиду покаранням у три роки тюремного ув'язнення або висилкою на віддалений острів. М. Нашид не розраховує на справедливий судовий процес і як і раніше звинувачує суддів у корумпованості. (*Екс-президенту Мальдив грозить срок за незаконный арест судьи // Юридическая практика* (<http://pravo.ua/news.php?id=0032325>). – 2012. – 17.07). Його дружина і двоє дітей покинули Мальдіви і перебувають в Шрі-Ланці.

Отже, силове усунення від влади президентів Малі і Мальдів можна розглядати не тільки як призупинення подальшого розвитку демократії в цих країнах, а й повернення до диктатури.

Висновки. У європейських країнах з розвинутою або більш-менш розвинутою демократією, для якої характерний парламентаризм або так звані парламентські республіки, де президенти обираються законодавчими органами і мають обмежені повноваження, справа до імпичменту не дійшла. Це можна було спостерігати під час відставки президентів Німеччини та Угорщини. Проте у цих країнах парламентами все ж було порушено питання щодо імпичменту чинних президентів. Цей факт можна пояснити недостатніми демократичними традиціями, адже в своїй новітній історії Німеччина мала тоталітарний режим Гітлера, а

^{8**} У 1988 р. Індія допомогла запобігти переворот на островах, виславши для підтримки уряду Мальдів батальйон солдатів, але в нинішній ситуації воліла не втручатися у внутрішні справи незалежної держави.

Угорщина – авторитарне правління Хорті. Усунення лідерів ФРН і Угорщини демократичним шляхом тільки підтвердило домінування демократичних інститутів і демократичних політичних режимів у цих державах. Що ж до імпічменту, то порушення питання про його запровадження відіграло роль інструменту демократичного політичного контролю.

Імпічмент керівників держав в Румунії і Парагваї став механізмом політичної боротьби між президентами і парламентами. Хоч Парагвай президентська республіка, а Румунія парламентсько-президентська, або напівпрезидентська, де глава держави має досить широкі повноваження і обирається на загальних і прямих виборах, обидві держави мають чимало подібного у формі державного правління. Водночас і Румунія і Парагвай поступають рівнем розвитку демократії і мають недостатні демократичні традиції порівняно як з ФРН, так і Угорщиною. Румунія пережила авторитарні й тоталітарні режими Антонеску й Чаушеску, а Парагвай диктатури генералів Мориніго (1940–1948 рр.) та Стресснера (1954–1989 рр.)

Президенти цих держав стали своєрідними заручниками політичної ситуації, коли парламентська більшість і відповідно урядова коаліція належать до опозиційних їм політичних сил. Виникає таке явище, як напівпрезидентська республіка, і, за умов слабкої демократії, опозиційна парламентська більшість може не тільки перешкоджати главі держави реалізувати свою передвиборчу програму, а й вдаватися до політичного шантажу та імпічменту. Саме тому на імпічмент в цих країнах, особливо в Парагваї, була негативна зовнішня реакція, передусім суспільних держав і міжнародних організацій до складу яких вони входять.

Загалом конституційний або незаконний спосіб усунення президента від влади залежить передусім від рівня розвитку демократії і наявності демократичних традицій, а вже потім від форми державного управління та впливовості зовнішніх чинників. Усунення президентів в Малі і на Мальдівах стало наслідком як слабкого розвитку демократії в цих країнах, так і впливу зовнішнього чинника – «Арабської весни». Опозиційні сили цих країн скористалися складною ситуацією у низці арабських держав, де під впливом загального невдоволення було усунено президентів, і прийшли до влади. Водночас, силове усунення від влади президентів Малі і Мальдів на відміну від країн, де відбулися так звані «арабські революції», можна розглядати як призупинення подальшого розвитку демократії в цих країнах і створення умов для повернення до диктатури. До того ж, державний переворот в Малі перейшов межі внутрішнього конфлікту і спричинив регіональну кризу.

Осторонь усіх попередніх подій стоїть самовідставка Президента Сербії Б. Тадича, адже вона носила характер політичної технології у демократичній боротьбі із своїми політичними опонентами. Експеримент з політичним маневром Тадича провалився, і як вважають російські аналітики, головну роль тут зіграв зовнішній чинник.

О. Дуднік, канд. іст. наук
с. н. с. Фонду Президентів України НБУВ

Комп'ютерна верстка

Л. Івашук

Підп. до друку 05.09.12

Формат 60x84/16. Друк. офс. Папір офс.

Видається в друкованому та електронному вигляді.

Видруковано в науково-видавничому центрі НБУВ.
НБУВ, пр-т 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 3.08.2001